

Onze oom

Arnon Grunberg

Onze oom

Lebowski, Amsterdam 2016

Eerste druk, september 2008
Zevende druk, mei 2016

© Arnon Grunberg, 2008
© Lebowski Publishers, Amsterdam 2016
Redactie: Reinjan Mulder
Omslagontwerp: Riesenkind
Foto auteur: © Bettina Fürst-Fastré

ISBN 978 90 488 3502 7
ISBN 978 90 488 0344 6 (e-book)
NUR 301

www.arnongrunberg.com
www.lebowskipublishers.nl
www.overamstel.com

OVERAMSTEL

uitgevers

Lebowski is een imprint van Overamstel uitgevers bv

Alle rechten voorbehouden.
Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar
gemaakt door
middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook,
zonder voorafgaande
schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor Mayu

Inhoud

I

Verleiding 11

II

Het konvooi 165

III

Relocatie 313

IV

De bevruchting 509

V

Ons bloed 629

I

Verleiding

De moordenaar van Lina Siñani Huanca's ouders kon zelf geen kinderen krijgen, daarom besloot hij Lina Siñani Huanca te adopteren. Hij hoefde er niet lang over na te denken, het kind stond daar in het halfdonker en keek hem aan alsof het zonder moeite had geraden dat hij de operatie leidde, alsof het wist dat hij besloot wat er nu ging gebeuren. Het kind moest, nog voor hij iets had kunnen zeggen, hebben begrepen dat haar lot zijn lot was geworden. Vanaf nu zouden ze voor altijd met elkaar verbonden zijn, een verbintenis sterker dan welke bloedband ook.

Vlak bij een houten tafel waarop de restanten van een maaltijd nog aanwezig waren stond ze. Vieze borden, bestek, kaarsen, een krant, een pan waarin nog wat eten zat. De aangebrande korsten van een stoofschotel? Rijst met restjes vlees?

Hij was uit de slaapkamer gekomen om te kijken wat er aan de hand was, waar het geluid vandaan kwam, wat dat geluid te betekenen had, hoewel dat een overbodige vraag was – wat kon zo'n geluid betekenen? – en daarop had hij haar voor het eerst gevoeld. Hoewel ze enkele meters van hem vandaan stond, had hij het idee dat ze hem aanraakte. Nog voor hij haar had gezien, nog voor het licht van zijn zaklantaarn op haar gezicht was gevallen, meende hij dat ze hem betastte zoals een blinde dat doet.

Hij was zijn carrière begonnen als verkenner. Hij rook de ander voor hij hem zag. En hoewel die alertheid was verdwe-

nen, ze had hem verlaten zoals een geliefde je verlaat, was ze er deze nacht weer. Sterker dan vroeger. Even had hij de zekerheid terug dat het leven niets anders was dan de concentratie waarmee je je omgeving observeerde.

Hij had haar beschenen met zijn zaklantaarn, hij had haar vlechten gezien, niet voor lang, maar lang genoeg om te besluiten dat hij meer licht nodig had.

Ze had op dezelfde plek gestaan waar ze nu nog steeds stond. Achter haar was een deur die naar haar eigen kamer leidde. Hij bleef haar aankijken terwijl zijn ondergeschikten elders zwijgend door het huis liepen en hij de zaklantaarn op de grond richtte om haar niet te verblinden. Een ogenblik had hij zich afgevraagd of ze wist wat er in de slaapkamer met haar ouders was gebeurd, maar toen had hij zich weer geconcentreerd op haar vlechten, de langste vlechten die hij ooit had gezien.

Zijn mannen liepen door het huis op zoek naar bewijsmateriaal, naar alles wat als 'belastend' zou kunnen worden omschreven, hoewel dat nauwelijks meer nodig was. Het was een formaliteit, maar juist daaraan hechtte hij. Tussen mens en chaos stond de formaliteit. Zijn mannen drukte hij altijd op het hart dat een huiszoeking geen excuus was voor vandalisme. Het ging er niet om zo veel mogelijk te verwoesten of kostbaarheden achterover te drukken, het ging erom belastend materiaal te vinden. Soms waren zijn mannen in een roes. Geen roes van alcohol of drugs, maar de roes van het leven zelf, het leven zoals het ooit bedoeld was, een vernietigende roes.

Het meisje hield zich met haar linkerhand vast aan een tafelpoot. Ze droeg een gele pyjama. Haar vlechten waren niet alleen lang, maar ook dik. En haar haar was zo zwart dat het bijna blauw leek. Hij probeerde haar leeftijd te schatten, maar het lukte hem niet. Neven of nichten had hij niet, en zijn schaarse kennissen zag hij altijd zonder hun kinderen. Hoe kon hij de leeftijd van een kind schatten? Hij kon andere dingen.

Zijn vader was anglofiel, zonder ooit in Engeland te zijn geweest. Met moeite bemachtigde hij zo nu en dan *scones*, en iets wat op *clotted cream* leek, en voor Kerstmis dwong hij zijn vrouw een *Christmas pudding* te maken. De vader van de majoor sprak matig Engels, maar hij was er wel van overtuigd dat Engels de taal van de beschaving was. Een grote prater was hij nooit geweest, maar zonder dat daar veel aanleiding toe was, kon hij plotseling zeggen: 'Indeed.' En zijn zoon mocht geen Antonio heten, zoals zijn eigen vader, maar Anthony.

Op school was hij de enige Anthony geweest, en ook in het leger. Hij had ermee leren leven. Hooguit had hij gedacht dat als hij ooit een kind kreeg, het kind een gewone naam zou krijgen, eentje waarmee je overal terecht kon.

De majoor veegde het zweet van zijn voorhoofd zonder het meisje uit het oog te verliezen. Er kwam maar één woord in hem op: 'Indeed.' Hij stond met zijn rug tegen de muur en luisterde naar de voetstappen van zijn mannen. Hoe vaak had hij niet tegen hen gezegd: 'Wat wij doen vereist discretie?'

Hij was geboren in deze provinciestad en hij was bij het leger gegaan om iets van de wereld te zien, om iets te leren, zonder dat je daarvoor een beurs nodig had of rijke ouders. Hij wilde weg uit de provinciestad die hij al haatte toen hij jong was, en die hij nog steeds haatte. De haat was er niet minder oprecht op geworden, hooguit kalmer. De haat had iets geruststellends gekregen. Je leerde ermee leven. Hij had er in ieder geval mee leren leven. De echtgenoten van zijn twee oudere zussen hadden weliswaar gestudeerd, maar een van hen was nu werkeloos en de ander verdiende een habbekrats, hij kon er amper de huur van betalen. Nee, hij had de universiteit tijdig weten af te zweren, nog voor hij er een voet over de drempel had kunnen zetten, en hij had er nooit spijt van gehad. Het leger was misschien niet wat hij zich ervan had voorgesteld, ze hadden hem andere dingen beloofd, ze hadden hem een ander leven beloofd, indertijd op de opleiding, maar

alles beter dan wegteren als onderwijzer op een dorpschooltje. Bovendien verdiende hij een behoorlijk salaris, hij had carrière gemaakt. Zelfs de mannen die schamper over hem spraken, en daar niet mee ophielden als hij binnen gehoorsafstand kwam, wisten dat hij carrière had gemaakt, anders zouden ze ook niet de moeite nemen zo neerbuigend over hem te spreken.

Het leger had hem de mogelijkheid gegeven om te ontsnappen. Hij had die mogelijkheid met beide handen aangegrepen, al was de ontsnapping zelf later tegengevallen. ‘Intelligent maar niet briljant,’ zo had de pater die hem op school wiskunde had gegeven Anthony omschreven. De omschrijving trof hem nog steeds als accuraat, al kon hij er inmiddels aan toevoegen: ‘Harde werker, gedisciplineerd, beschikt over sociale vaardigheden.’ Met dat laatste bedoelde hij dat hij meer dan andere militairen bereid was persoonlijke antipathieën opzij te zetten. Een leger was geen verzameling individuen met een eigen agenda, zo’n leger was ten dode opgeschreven. Een militair diende een hoger doel. Aan het begin van zijn loopbaan had hij bovendien de gave van totale alertheid gehad, de gave om de ander te ruiken nog voor die ander daadwerkelijk zichtbaar was. Dat mocht niemand vergeten, dat zou hij zelf nooit vergeten.

Hij bescheen een kast in een hoek van de kamer en zag porseleinen borden, foto’s, een ingelijst schilderijtje van een landschap. Vervolgens richtte hij de zaklantaarn naar beneden, de bundel licht viel op zijn laarzen. Hij keek ernaar, vieze laarzen die nodig eens gepoetst moesten worden. Maar overal was modder, vooral in dit soort buurten, zeker in het regenseizoen.

De majoor kuchte. Langzaam keek hij op terwijl hij de zaklantaarn nog even op zijn laarzen gericht hield. Voorzichtig bewoog hij zijn hand, de bundel licht viel nu op het bovenlichaam van het meisje, op haar gele pyjama. Hij keek het kind

dat onder zijn verantwoordelijkheid viel in de ogen. ‘Ik ben majoor Anthony,’ zei hij. ‘Ik leid deze operatie. Hoe heet jij?’

Ze bewoog niet. Haar vlechten hingen stil, haar prachtige vlechten.

Hij praatte niet graag, en als hij praatte, vooral als hij tegen vreemden praatte, ging dat geforceerd. Het leger was geen praatclub. Er werd te veel gepraat naar zijn idee, te veel geroddeld. Praten was een symptoom van verrotting.

Het kind keek hem aan. Ze staarde naar hem en haar gezicht verried geen enkele emotie, alsof ze nog tijdens haar leven gemummificeerd was.

Een uur of negen geleden had hij te horen gekregen dat hij deze operatie zelf zou gaan leiden. Het was hem medegedeeld in een bijzin, daarna had hij een papiertje in handen gedrukt gekregen met summiere informatie over de verdachte individuen. Hij moest altijd weer glimlachen bij de woorden ‘operatie’ en ‘leiden’ – hij was niet bij het leger gegaan om politieagent te spelen.

Er was hem een jonge korporaal die hij nog niet kende toegewezen. Een glimmend gezicht en aan dat gezicht zat het lange en magere lichaam van de korporaal vast.

‘Waar kom je vandaan?’ had de majoor gevraagd voor ze in de jeep stapten.

‘Uit de bergen,’ had de korporaal geantwoord.

‘De bergen,’ had de majoor gezegd. ‘Aha.’

Om half twee in de nacht hadden ze de basis verlaten, majoor Anthony, de korporaal en twee soldaten met wie hij eerder had samengewerkt. Zijn bataljon was belast met het arresteren van verdachte individuen. Dat hij als majoor nog steeds het handwerk verrichtte, had er vermoedelijk mee te maken dat hij niet bijzonder populair was. Niet dat majoor Anthony gehaat werd, zoals andere officieren gehaat konden worden en ook langzaam kapot konden worden gemaakt door hun ondergeschik-

ten. Hij had hen gekend, hij had het van dichtbij mogen meemaken, hoe officieren de eer aan zichzelf hielden en aan het eind van een oefening de trekker overhaalden.

Majoor Anthony was bij sommigen zelfs geliefd, dacht hij, alleen niet geliefd bij de mensen die ertoe deden. Niet geliefd genoeg om een gerieflijk leven te kunnen leiden, zoals andere officieren, vaak jonger dan hij. Daarom moest hij midden in de nacht eropuit om te doen wat officieren van zijn rang nooit meer zelf deden.

Maar hij deed het niet met tegenzin. Praktijkervaring was belangrijk, juist voor een officier. Hij had altijd meer geambiëerd dan de schrijftafel. Wie belast was met opsporing en arrestatie van verdachten moest hen af en toe zelf in de ogen kijken, anders werd het werk hopeloos abstract. Je moest het zien, je moest het verdachte individu ruiken om te weten waarom je dit werk deed.

Hij was in de eerste plaats loyaal, loyaal aan zijn vader, hoewel die meer anglofiel dan vader was geweest, loyaal aan zijn werkgever, hoewel die meer van hem had geëist dan van een werknemer kon worden verwacht, maar bovenal loyaal aan de staat. Een burger is loyaal aan de staat waarin hij woont, anders is hij geen burger meer, en een militair is dubbel zo loyaal aan die staat, zo zag hij het. De staat was als een geliefd familielid, de staat was als een oom voor hem.

‘Maar is een gevangene niet ook loyaal aan zijn cel?’ had zijn vader een keer gevraagd. Voor majoor Anthony was het leger een val, al zou hij dat tegenover anderen nooit toegeven.

In de buurt waar de verdachte individuen woonden was de elektriciteit uitgevallen. Dat gebeurde regelmatig. Niemand wist precies hoe het kwam, sommigen zeiden dat het energiebedrijf bepaalde buurten op geregelde tijden niet meer van stroom voorzag, anderen zeiden dat de staat de elektriciteit afsloot bij wijze van collectieve straf. Weer anderen beweerden dat er sprake was van sabotage.

Ze zaten in de jeep en ze wachtten, op de hoek van de straat waar de verdachte individuen woonden. De twee soldaten kauwden kauwgum, een van hen blies bellen, zonder dat ze klaptten. De korporaal hoestte een paar keer, tot majoor Anthony zachtjes had gezegd: 'Houd op met dat hoesten, korporaal.' Ze wachtten, aangezien de majoor opdracht had gekregen de verdachte individuen om drie uur in de ochtend te arresteren. Stiptheid was de helft van het succes. Voor ze de poort uit reden, had hij het zijn mannen nog eens uitgelegd: 'Het arresteren van verdachten is een kwestie van stilletjes wachten en op het juiste moment toeslaan. Jullie vertegenwoordigen niet alleen jullie zelf, jullie vertegenwoordigen niet alleen mijn bataljon, jullie komen namens de staat en zo dienen jullie je ook te gedragen.'

Waarop de korporaal had gezegd: 'In dit leger heb ik alleen nog maar gewacht.'

Het was stil op straat, niemand overtrad het uitgaansverbod. Omdat de majoor kritiek had geuit, bepaalde misstanden had aangekaart bij zijn superieuren, moest hij nu operaties leiden waarvoor een luitenant zich te goed zou voelen. Maar zo brachten zijn superieuren het niet. Ze zeiden: 'Jij bent bekwaam in het veldwerk.'

Ja, hij was bekwaam in het veldwerk.

Vanuit de jeep had hij het huis bekeken waarin de verdachte individuen zich zouden ophouden. Van buiten zag je niets. Van buiten zag je nooit iets.

Nog een keer had de korporaal gehoest en majoor Anthony had gefluisterd: 'Nu houd je op met hoesten, korporaal. We zijn hier niet in een ziekenboeg.'

Hij had voor de zesde keer op zijn horloge gekeken.

'Wat kunnen we verwachten?' vroeg de ene soldaat. 'Zijn ze gewapend?'

'Ik heb niets over wapens gehoord,' zei de majoor. 'Maar wees alert. Wees op je hoede. Wees geconcentreerd. Ik zal voorop gaan.'

In de binnenzak van de majoor zat het papier met de namen van de verdachten, een stempel eronder, een handtekening. Hij haalde het tevoorschijn, maar er was niet genoeg licht om het te lezen. Daarna borg hij het zorgvuldig weer op. Het regenseizoen bezorgde hem lichte hoofdpijn. De majoor herinnerde zich de melodie van een populair liedje, alleen de tekst was hij vergeten. Hij deed moeite zich de tekst van het liedje te herinneren, maar het lukte hem niet.

Om precies drie uur in de ochtend waren ze het huis binnengegaan. De voordeur was niet eens op slot, in een buurt als deze kwam dat vaker voor. Ergens sloeg een hond aan, maar ze waren al binnen. Ze stonden meteen in de woonkamer. Een van de soldaten had naar een trap gewezen, die bleek te leiden naar een verdieping die provisorisch op het huis was gebouwd. Majoor Anthony ging voorop, precies zoals hij had aangekondigd. Zijn dienstwapen in zijn hand, hoewel hij geen problemen verwachtte.

Zoals hij had vermoed, trof hij de verdachte individuen in bed aan. Het beste moment om iemand te arresteren is als hij slaapt of zich nog in een halfslaap bevindt, ternauwernood wakker geworden van wat geruis verderop in de woning. Daarom kwamen ze 's nachts, om de operatie voor alle betrokkenen zo probleemloos mogelijk te laten verlopen. Discretie was belangrijk. Je had geen pottenkijkers nodig.

Een echtpaar, zo was hem van hogerhand medegedeeld. Hij had zijn wapen laten zakken en met zijn zaklantaarn over de dekens geschenen. 'Bent u...' had hij gevraagd. Maar verder was hij niet gekomen.

'Bent u meneer en mevrouw Siñani?' had hij willen vragen. Dat waren de regels. Volgens sommige officieren overbodige formaliteiten, maar niet volgens hem. Een leger bestond bij de gratie van regels en formaliteiten.

De vraag die hij had willen stellen – welk antwoord ook op de vraag was gekomen, de arrestatie had toch plaatsgevonden,

maar het was zijn plicht dergelijke vragen te stellen – had hij niet kunnen afmaken, aangezien een van de verdachte individuen reikte naar iets wat op het nachtkastje lag, vermoedelijk een wapen.

Op dat moment begon de korporaal te schieten.

Hij schoot alsof het de eerste keer was dat hij dat deed. Hij leek er niet meer mee te kunnen stoppen.

De majoor had niet gezien dat de korporaal zijn vinger aan de trekker had. Hij zei altijd tegen zijn mannen: ‘Zet je vinger pas aan de trekker als het noodzakelijk is. Niet eerder.’

Te vroeg schieten was net zo gevaarlijk als te laat schieten.

‘Stop!’ had de majoor geroepen. ‘Stop! Idiot.’

Eindelijk had de korporaal zijn vinger van de trekker gehaald. Hij had zijn automatische wapen laten zakken en de majoor met afhangende schouders aangekeken. Majoor Anthony had de korporaal met de zaklantaarn in het gezicht geschenen en het viel hem op hoe treurig en vermoeid de korporaal eruit had gezien. Ondervoed, dat was het woord. Hij zag het nu pas. Ze hadden hem een ondervoede korporaal toegewezen.

‘Het leger treitert ons,’ zeiden mensen wel eens tegen hem als ze hoorden welk beroep hij had. Maar wat de meeste burgers niet wisten, was dat het leger vooral de militairen zelf treiterde. Hem hadden ze opgezadeld met een ondervoede korporaal.

Toen had hij met zijn zaklantaarn op het bed geschenen, en alle vier zagen ze dat het verdachte individu niet naar een wapen had gereikt, maar naar een bril. Waarvoor had hij uitgerekend op dat moment een bril nodig gehad? Wie zet nu zijn bril op als hij wordt gearresteerd?

‘De klootzak,’ mompelde de majoor, en hij wist zelf niet of hij daarmee de korporaal of het verdachte individu bedoelde.

‘De klootzak,’ herhaalde hij nog een keer, maar nu zachter, met meer aarzeling in zijn stem. Hij was toch niet helemaal zeker van zijn zaak. Wie was hier de klootzak?

Hij stopte zijn dienstwapen in de holster, alsof de operatie al beëindigd was.

‘Majoor,’ zei een van de soldaten en hij wees op de andere verdachte, de vrouw. Ze was ook geraakt, maar ze leefde nog. Ze bloedde en ze kronkelde als een slang. ‘Dit is niet goed,’ zei de soldaat. ‘Dit is niet goed, majoor. Die haalt het niet.’

De Neus, zo werd deze soldaat genoemd, omdat hij een grote zwarte moedervlek op zijn neus had. Iedereen kende hem alleen als De Neus. Ook de majoor, die al vaker met hem had gewerkt, had geen flauw idee hoe de soldaat eigenlijk heette. Hij zou het moeten opzoeken.

‘Waar was dat nu voor nodig?’ vroeg de majoor. ‘Is dit hoe ze dat bij jullie in de bergen doen, korporaal? Wat voor training heb jij gehad? Heb je wel training gehad?’

De korporaal hoestte, en terwijl majoor Anthony daarnaar luisterde, voelde hij zich oud en zwak. Hoop stroomde uit hem weg, hoewel hij niet eens wist waarop hij de laatste jaren precies had gehoopt. Het leven stroomde uit hem weg, zijn eigen leven, maar ook dat van de verdachten die hij had moeten arresteren. Het leek alsof de man op het bed deze wereld via de majoor verliet. De majoor was een laatste tussenstop voor het verdachte individu definitief vertrok naar een volgende, betere wereld.

De gewonde vrouw lag nog naast haar man. Ze waren allebei verdacht geweest. De staat nam geen onnodige risico's. Met wie je getrouwd bent, is geen toeval. Liefde is veelal een voorwendsel voor subversieve activiteiten.

‘Ik dacht dat hij een wapen had, majoor,’ fluisterde de jonge korporaal. ‘Hij had ook een wapen, u hebt het zelf gezien, majoor. Het leek op een wapen.’

Toen majoor Anthony de jongen goed aankeek, viel hem nogmaals op hoe ziek de korporaal eruitzag. ‘Dat was een bril. Heb jij ogen in je hoofd?’ Hij staarde naar het bed, naar de dode man, de bril, de lakens, de deken, de gewonde vrouw,

en hij rook de weeïge geur van het bloed.

‘Ik dacht...’ fluisterde de korporaal.

‘Jij dacht!’ riep de majoor. ‘Jij moet helemaal niet denken. Jij moet geen dingen doen die je niet kan. Niemand moet hier dingen doen die hij niet kan.’

Hij vloekte een paar keer. Misselijk maakte deze geur hem. Dat zoete, dat bedwelmende. De Neus kauwde ritmisch op zijn kauwgum en de andere soldaat blies een bel. Negentien was de bellenblazer, maar de facto een analfabeet. Hij kon zijn eigen naam schrijven, daar hield het mee op. Voor hij bij het leger ging, had hij voornamelijk lijm gesnoven. Toch was het een goede jongen. Tijdens een operatie een paar weken terug had de majoor een kort gesprek met hem gevoerd. De jongen was eerlijk, maar had geen ruggengraat. Hoe kan dat ook na zes jaar op straat leven? Zoals het leger desintegreerde, zo desintegreerde het land, zo desintegreerde deze oorlog, die geen oorlog was, en die officieel ook niet zo genoemd mocht worden, en zo desintegreerde de majoor zelf. Wat hem nog bij elkaar hield, was zijn uniform.

‘Het zijn klootzakken, majoor!’ riep de korporaal. ‘Het zijn klootzakken, weet u wat ze met ons hadden gedaan? U weet wat ze met ons hadden gedaan.’ Zijn stem sloeg over. En hij bleef ‘Het zijn klootzakken, majoor!’ roepen tot de majoor zei: ‘Houd nu je bek.’

De provinciestad waar hij was geboren, had hij nooit verlaten. Acht kilometer buiten de stad lag de militaire basis, waar hij vijf dagen per week ’s ochtends naartoe reed. En meestal reed hij ’s avonds weer terug, naar zijn vrouw, die hij had leren kennen tijdens een oefening in de bergen, in een café.

Andere militairen waren luidruchtig. Hij niet, majoor Anthony was nooit luidruchtig. Daarom was ze een gesprek met hem begonnen. Paloma heette ze. Haar vader bezat een benzinstation, dat hij koesterde als een juweel. Vrij snel waren ze getrouwd, het was beter om met dat soort dingen

haast te maken, vonden Paloma en haar ouders. En hij had haar meegenomen uit de bergen naar zijn provinciestad.

De majoor keek naar het bed en dacht aan zijn huis, aan het zwembad in de tuin, een klein zwembad, hij had het pas twee jaar. Toen bleek dat ze geen kinderen konden krijgen – ze hadden van alles geprobeerd, jarenlang – had hij een zwembad laten aanleggen. Maar Paloma nam geen genoegen met een zwembad. Ze zei: ‘Een zwembad is geen kind.’ Daarop had de majoor niets meer gezegd, hij was pontificaal in het kleine zwembad gaan liggen. Hij wilde bewijzen dat een eigen zwembad beter was dan een eigen kind.

‘Ze haalt het niet,’ zei De Neus, ‘ze haalt het niet, majoor. Wat doen we met haar?’

Hij klonk als een jongen die zich probeert te redden uit een examen waarvoor hij niet goed genoeg heeft gestudeerd. Kinderen waren het, soldaten.

De majoor deed een stap naar voren, in de richting van het bed. Voor zover hij het kon overzien, zou de vrouw het wel halen. Met enige moeite, maar halen zou ze het. Maar wat maakte dat uit? Er konden desondanks complicaties ontstaan. Hij had geen vrienden op hoge plaatsen. Ze zouden hem niets vergeven. Ze zouden bij hem niets door de vingers zien. Het werd een ingewikkeld verhaal, waarvoor hij verantwoording zou moeten afleggen. Men schoot niet zomaar. Men schoot niet omdat een verdacht individu zijn bril pakte.

De vrouw op het bed opende haar mond, ze leek iets te willen zeggen, maar er kwam alleen wat bloed uit. Een klein, beschaafd golfje. Ze keek de majoor aan. Ze had lange bruine haren.

Dit is wat we zijn geworden, dacht hij, dit is wat ik ben geworden. En hij hoorde hoe De Neus zei: ‘Dit is zwaar klote.’

Hij dacht weer aan het zwembad dat hij had laten bouwen. Aanvankelijk zou er nog een fonteintje bij komen in de vorm van een zeemeermin, maar dat bleek al met al toch wel erg

begroetelijk, en toen was het een gewone fontein geworden, zonder zeemeermin.

Nu wist hij weer waarop hij de laatste jaren had gehoopt, op zijn zeemeermin.

‘Maak er een eind aan,’ zei majoor Anthony tegen de korporaal.

De jongen begon nerveus te lachen. En toen weer te hoesten.

De majoor keek naar de korporaal om niet naar de vrouw te hoeven kijken, die haar ogen nog altijd geopend had, wist hij. Hij voelde het. De verkenner in hem leefde nog.

Zodra ze haar ogen zou sluiten, kon hij weer naar haar kijken. En dat zou hij doen, geconcentreerd. Niet heel lang, maar lang genoeg om haar niet meer te vergeten.

‘Hoe bedoelt u?’ vroeg de korporaal. ‘Nee, nee, majoor. Dat kan niet. Dat kan ik niet... Ik niet...’

De majoor deed twee stappen in de richting van de korporaal. Met de ene hand greep hij hem bij de keel, terwijl hij met de andere hand met zijn zaklantaarn in het ongezonde gezicht van de jongeman scheen. ‘Wat kan niet? Wat kan jij niet? Door jou zitten we in deze ellende. Dringt dat tot je door? Dringt er wel eens iets tot jou door, korporaal?’

Hij kneep met alle kracht die hij in zich had de keel van de korporaal dicht. Zo was hij normaal gesproken niet. Hij was zichzelf niet. Dit ging tegen zijn geloof in. Tegen zijn ethiek. Maar hoe meer hij tegen zijn ethiek inging, hoe harder hij kneep.

De korporaal hoestte, de korporaal rochelde.

Majoor Anthony zag opnieuw zijn zwembad voor zich, met de fontein zonder zeemeermin.

Uiteindelijk liet hij de korporaal los.

Het gezicht van de jongen zag er nog ellendiger uit dan daarvoor. Zijn voorhoofd was nat van het zweet, er zaten zwarte vegen op zijn wangen en even vroeg majoor Anthony zich af of de korporaal nog wel bij zinnen was.

‘Nu!’ beval hij.

De korporaal keek de majoor aan, recht in de ogen, en de majoor zag de haat van de jongen. Hij twijfelde niet aan die haat, en hij twijfelde er niet aan dat, als de korporaal de kans had gehad, hij zijn wapen tot de laatste patroon op de majoor had leeggeschoten. En toch kon hem die haat niets schelen. Met welk recht haatte de korporaal hem? Was hij verantwoordelijk voor deze toestand? Was hij verantwoordelijk voor de onrust, was hij verantwoordelijk voor de manier waarop de onrust moest worden onderdrukt? Had hij deze operatie bevolen? Was het zijn idee geweest een onervaren korporaal uit de bergen mee te nemen?

De jongen richtte zijn wapen, zijn gezicht had de kleur van verregend karton, en hij schoot, net als daarvoor. Het was duidelijk dat hij niet al te veel ervaring had. Onnauwkeurig schoot hij, hij mikte niet, hij sproeide. Zoals een ander de tuin water geeft, zo schoot hij.

Daarna liet de korporaal zijn wapen zakken. ‘Is het nu goed, majoor?’ vroeg hij. ‘Zijn we nu klaar? Is dit wat u wilde?’

De korporaal zakte op de grond, met zijn rug gleed hij langs de muur. Hij hoestte akelig.

De majoor slikte. Het lawaai van wapens, het allesdoordringende geluid van het schieten, daaraan was hij gek genoeg nooit helemaal gewend geraakt. Net als aan de injecties, de bloedproeven die ze iedere zes maanden kwamen nemen om te kijken of je nog wel gezond was. Ook daaraan was hij niet gewend geraakt.

Het zieke leger wilde gezonde mannen en gezonde vrouwen. Maar de tijdelijke doofheid die het gevolg was van het schieten, een suizend gevoel dat soms minutenlang aanhield, interesseerde niemand. Alleen als je bang was, als je doodsbang was, als je dacht dat je zou sterven, dan had je er geen last van.

De majoor was niet bang om te sterven, niet hier in ieder geval, niet nu.

De korporaal begon nog harder te hoesten.

Majoor Anthony keek noch naar hem noch naar het bed. Hij staaarde opzij, naar de bellenblazende soldaat. Zachtjes zei hij: ‘Klootzak uit de bergen.’

Toen pas durfde hij een blik op het bed te werpen.

Daar lagen ze, de verdachten. Het bloed en de kogelgaten maakten hen nog verdachter dan toen ze daar gewoon, half slapend, hadden gelegen. Hun gewelddadige dood was vonnis en schuldbekentenis ineen. Wie zo stierf, moest wel schuldig zijn.

‘Ze hebben weerstand geboden,’ zei de majoor zacht. ‘Ik zal het in mijn rapport vermelden. De verdachten hebben weerstand geboden tijdens de arrestatie.’

Hij wreef over zijn gezicht, zoals hij dat deed nadat hij zich had geschoren, zoals zijn vrouw over haar benen wreef nadat ze die had geschoren. Om te voelen of ze geen plekje was vergeten.

‘Wat voor weerstand?’ vroeg de bellenblazende soldaat. ‘Wat stel ik me daarbij voor?’

Majoor Anthony ging vlak voor de soldaat staan. ‘Weerstand is weerstand. Daar hoeft je je niets bij voor te stellen. Jij moet je helemaal niets voorstellen, jij moet orders opvolgen.’

Bijna had hij weer het woord ‘klootzak’ gebruikt, maar zo was hij niet. Hij was geen officier die schold om de schijn van autoriteit op te houden. Hij had autoriteit doordat hij altijd goed voor zijn mannen was geweest. Doordat hij hun had geleerd dat in het leger alles begint en eindigt met integriteit. En integriteit was vertrouwen. Vertrouwen op elkaar, dat in de eerste plaats. Blindelings vertrouwen. Maar ook op hem, op de majoor die de operatie leidde. Daarom schold hij in principe nooit. Een integere majoor voelde zich verantwoordelijk voor zijn mannen en zorgde ervoor dat ze levend terugkeerden naar de basis, en niet in een lijkzak. Ook als hij niet werkte, ook als hij in bed lag, was er die verantwoordelijkheid die zijn

leven bepaalde en die maakte hem tot wie hij was. Hij liet niemand achter. En hij schold in principe nooit.

‘Sorry, majoor,’ zei de soldaat zacht.

Vanaf de grond klonk nog altijd het gehoest van de korporaal. Het ging over in gerochel. De majoor bekeek de jongen, zoals hij daar zat, zijn knieën opgetrokken, zijn wapen naast zich, en hij zag dat er tranen over zijn wangen stroomden. Hij begreep dat het geen gerochel was dat hij hoorde. De korporaal huilde.

Majoor Anthony pakte zijn opschrijfboekje en noteerde het woord ‘weerstand’. Hij voelde langzaam een minachting voor de korporaal opkomen die aan walging grensde. Hij nam zichzelf die minachting kwalijk, maar hij kon er niets aan doen. Hij haatte de korporaal, zoals de korporaal hem haatte.

Gevoelens waren een bewijs van gebrek aan professionaliteit. Wie last had van gevoelens kon niet meer functioneren. Zo iemand moest wel fouten maken.

Dit was hij niet. Zo kende hij zichzelf niet. Dit was iemand anders. Hij had zijn land nooit te schande gemaakt, en op zijn beurt had zijn land hem nooit verraden.

De korporaal hield maar niet op met huilen. Majoor Anthony had geen keus meer. Hij schopte hem zachtjes tegen de benen en zei: ‘Verman je, korporaal. Verman je, of moet ik ook hier een aantekening van maken?’

Toen hoorden ze het. Ze hoorden het allemaal tegelijk, hij zag het aan hun blikken, aan de manier waarop een van de soldaten een fractie van een seconde ophield met het kauwen op zijn kauwgum.

Het was gesnik, een vreselijk en luidruchtig gesnik, maar het kwam niet uit de mond van de korporaal. Zijn gesnik leek op gerochel.

Ergens in het huis huilde een kind.

‘Godverdomme,’ zei de soldaat die de hele tijd bellen blies.

Ze waren alle vier stil, ook de korporaal maakte geen geluid

meer. Ze luisterden. Sinds het nachtelijk uitgaansverbod was de stad na acht uur 's avonds zo stil geworden dat het snikken van het kind iedereen door merg en been ging. Het groeide langzaam uit tot een sirene, met lange uithalen en soms een kleine pauze.

'Ik ga op verkenning,' zei de majoor uiteindelijk. 'Doorzoek alle kamers, neem belastend materiaal mee.'

'Wat is precies belastend?' vroeg De Neus.

De majoor ging weer voor de soldaat staan, zoals eerder deze nacht. Ook dat deed hij normaal gesproken nooit. Hij hoefde niet te intimideren. Er werd naar hem geluisterd omdat zijn bevelen redelijk waren. 'Als jij denkt dat het belastend is,' zei majoor Anthony, 'dan neem je het mee en laat je het aan me zien, en dan bepaal ik wel of het echt belastend is of alleen schijnbaar belastend. En houd het netjes. We zijn hier te gast, vergeet dat niet. Laten we ons dan ook als gasten gedragen.'

Even voelde hij zich net zo verloren als de korporaal. Hij wreef met zijn arm over zijn gezicht. Zijn gezicht voelde nat aan.

Op dat moment stopte het huilen. Het brak gewoon af.

De majoor en de korporaal keken elkaar aan: zonder haat, alleen nog maar vermoeid. Vervolgens liep de majoor naar de woonkamer. Hij pakte zijn wapen uit de holster, maar stopte het in dezelfde beweging weer terug.

Zijn zaklantaarn zou zijn wapen zijn.

Omdat er geen antwoord op zijn vraag was gekomen en omdat het kind geen aanstalten maakte zijn vraag te beantwoorden, zei hij voor de tweede keer: 'Ik ben majoor Anthony. Ik leid deze operatie. Hoe heet jij?'

Wat moest er met haar gebeuren? Waar moest dat kind heen? Jezus christus, ze zaten hier met een kind opgescheept. Met zijn zaklantaarn scheen hij door de ruimte. Tot hij het licht weer op het kind en haar dikke vlechten richtte.

Hij was in trance, alles wat hij op de militaire academie had geleerd was hij vergeten. De majoor liep naar de tafel, naast een vies bord lag een doosje lucifers. Hij stak de kaarsen aan, alsof hij hier woonde. Hij had zijn zaklantaarn ervoor op tafel moeten leggen.

Hij dacht aan zijn zwembad. En terwijl hij dat deed, schoot het hem te binnen, alsof het een oud plan was, een idee dat hij al jaren had maar om onverklaarbare redenen nooit had uitgevoerd. Ik neem haar mee, dacht hij. Ik geef haar een huis, ik geef haar een moeder. Paloma zal een goede moeder zijn, Paloma zal van haar houden. Ik geef haar het zwembad.

Hij pakte zijn zaklantaarn van de tafel en borg hem op in een van zijn zakken. Hij ging met zijn rug tegen de muur staan. De majoor bekeek het meisje en zij bekeek hem. De kaarsen begonnen te flakkeren.

Zo ging een minuut voorbij. De majoor herwon zijn kalmte. Hij werd weer wie hij al was geweest vanaf zijn achttiende, een militair, iemand die zich ondanks alle barrières thuisvoelde in het leger, omdat het hem bood wat de rest van de wereld hem nooit had geboden: richting, structuur.

Daarop wees hij naar zichzelf en terwijl de kaarsen flakkerden als bij een romantisch diner dat langzaam ten einde loopt, zei hij: 'Ik ben majoor Anthony. Ik leid deze operatie. Jij mag me Anthony noemen.'

Zo stelde hij zich voor de derde keer voor aan het kind dat hij mee zou nemen voor zijn vrouw. Meer dan wat dan ook op de wereld had ze een kind gewild, maar het kwam maar niet. Niet dat hij geen erecties kon krijgen, erecties waren het probleem niet. Zaad was er ook genoeg. Maar het was niet goed. Het verbaasde hem achteraf niets: een verrotte politiek, een verrot leger, verrot zaad. Het een leidde tot het ander. Maar zijn lieve vrouw had daar geen genoeg mee genomen. Die kwijnde langzaam weg.

Het meisje bleef staan alsof ze een standbeeld was.

Uit andere kamers kwamen de vertrouwde geluiden van een huiszoeking. Er werd voorzichtig met meubels gesleept, een paar kussens zouden worden opengesneden, voor de zekerheid, evenals het matras. Hij kende de voorschriften. Het kon niet anders.

Iets harder zei hij nu: 'Ik zou zo graag willen weten hoe je heet. Ik ben majoor Anthony.'

Geen reactie.

Ze tartte hem. Het kind maakte hem belachelijk.

Hij deed een paar stappen in haar richting. Hij ging door de knieën. Zo bleef hij een tijdje zitten, en het klonk bijna smeekend toen hij nog eens zei: 'Ik zou zo graag willen weten hoe je heet.'

De majoor strekte zijn hand naar haar uit, en nu hij op gelijke hoogte met het kind was, kon hij zien hoeveel ze op haar moeder leek.

Hij keek naar haar vlechten, hij zag hoe kunstig ze waren gevlochten, op een ochtend op de binnenplaats, of voor het huis, in de kou. En toen herinnerde hij zich weer het kleine golfje bloed dat uit de mond van haar moeder was gevloeid.

Het was beter zo. Anders waren de verdachte individuen in een van de vele gevangenissen beland. Wie kwam daar uit? Hij had de ouders van dit kind heel wat bespaard. Ze hadden ook geen tijd gehad om na te denken, om te treuren, om zich zorgen te maken. Ze lagen in bed en toen was het afgelopen. Als je er langer over nadacht, was het een daad van rechtvaardigheid geweest die hij had laten verrichten. Een humanitaire interventie, onder moeilijke omstandigheden.

Maar er was wel een kind. Niemand had daar van tevoren iets over gezegd. Ze hadden nergens melding van gemaakt. Hier moest hij zijn verantwoordelijkheid nemen, anders zou de staat zich over haar moeten ontfermen.

De staat was een goede oom, maar niet elke oom kon opvoeden. Er deden gruwelijke verhalen de ronde over kinderen van

verdachte individuen die na de arrestatie van hun ouders door de staat waren opgevoed.

De arm van de staat strekte zich zo ver uit als mogelijk was en het had er alle schijn van dat er iets in zijn geopende hand lag, een snoepje, een speeltje. Maar zijn hand was alleen een aanmoediging, zijn hand bood eerder vriendschap aan dan redding.

Even raakte hij haar linkervlecht aan en meer nog dan daarvoor begreep hij dat hij het was die haar moest redden. Op hem kwam het aan. En niet alleen dit meisje, ook zijn huwelijk zou hij redden.

Vannacht zou hij twee, nee, drie mensen redden.

Dit meisje was hem in de schoot geworpen. Hij kon haar niet meer laten gaan. Als hij haar nu liet gaan, was zij voor altijd verloren, net als zijn vrouw, net als hijzelf.

Hij was bekend met de opvoedmethoden van de staat, hij zou andere methoden gebruiken.

‘Zeg toch hoe je heet,’ zei hij. ‘Er is iets vervelends gebeurd, maar daar hoeft jij niet onder te lijden. Ik neem je mee. Je kunt hier niet blijven. Het is niet veilig hier. Je gaat met mij mee. Daarom moet ik weten hoe je heet.’

Hoe langer hij naar het kind keek, hoe meer hij de vrouw zag die op het bed had gelegen. Hij voelde het vocht op zijn voorhoofd en zijn armen, hij voelde ook vocht langs zijn rug naar beneden glijden. Hij kneep zijn ogen dicht en zag de korporaal, die zijn automatische wapen op de verdachte individuen had gericht en hoe hij had geschoten zonder op te kunnen houden.

‘Ik ben Lina,’ zei het meisje. ‘Ik ben Lina Siñani Huanca.’

De majoor opende zijn ogen. Hij voelde zich opgelucht, alsof hij na een moeilijke operatie met al zijn mannen intact was teruggekeerd naar de basis. Hij probeerde haar met zijn blik te kalmeren. Met zijn ogen wilde hij zeggen: het is goed, want ik ben er, ik ben gekomen om je te redden.

‘Ah,’ zei hij. ‘Lina.’

Hij steunde met zijn linkerhand op de grond.

‘Ik zal je Lina noemen en jij moet me Anthony noemen.’ Hij sprak alsof hij haar een geheim vertelde dat zij met niemand mocht delen. ‘Geen majoor of majoor Anthony, gewoon Anthony.’

De Neus kwam de kamer binnen. Hij was al op de trap begonnen met spreken: ‘We hebben niets gevonden, majoor. Een paar boeken. Wilt u ze zien?’

De majoor stond op. Hoewel daar geen aanleiding voor was, voelde hij zich betrappt. Hij stond zo snel op dat hij duizelig werd. Langzaam schudde hij zijn hoofd en zei: ‘Nee, ik hoef niets te zien.’

De soldaat zag het kind en begon te vloeken. Daarna kuchte hij, hij leek van zijn vloeken te zijn geschrokken en vroeg: ‘Wat gaan we met haar doen?’

‘We gaan niets met haar doen.’

De majoor keek naar de kaarsen die hij in een onbewaakt moment, een krankzinnig moment, had aangestoken.

‘Hoe bedoelt u: we gaan niets met haar doen?’

De huid van De Neus was gebruind door de zon en toch pokdalig. Slecht voedsel, slechte huid.

‘Zoals ik het zeg,’ zei de majoor. ‘We gaan niets met haar doen.’

‘Laten we haar hier achter?’

De soldaat droeg zijn geweer op zijn rug. Hij was niet groot. Het geweer paste niet goed op zijn rug, de rug was te klein.

‘Ik neem haar mee,’ zei de majoor. Eigenlijk had hij willen zeggen: ik neem Lina mee. Ze had een naam, er was geen weg meer terug. Dit was zijn operatie, en hij zou die op zijn manier tot een einde brengen.

‘We kunnen doen alsof we haar niet hebben gezien,’ zei de soldaat. ‘We gaan hier weg. We hebben niets gezien en niets gehoord.’

‘Ik neem haar mee,’ zei de majoor. Hij zag paniek in de ogen van De Neus. ‘Ze valt vanaf nu onder mijn verantwoordelijkheid.’

De soldaat veegde zijn neus af met zijn hand. ‘Is dat niet tegen de regels?’ vroeg hij. ‘Ik bedoel...’

De soldaat had zijn vraag nog maar half uitgesproken of de majoor begreep dat zijn gezag bezig was af te brokkelen. Onder normale omstandigheden had een soldaat zo’n vraag niet durven stellen. De suggestie van illegaliteit was voldoende om de bestaande machtsverhoudingen te ondermijnen.

‘Dit is mijn operatie,’ zei de majoor. ‘Hier gelden mijn regels.’

De soldaat haalde zijn schouders op. Hij keek om zich heen, naar de tafel, het meisje, zijn majoor. ‘Boven zijn we klaar,’ zei hij. ‘Moeten we nog iets doen?’

Hij wees naar de slaapkamer waar de majoor zich net nog zo oud en zwak had gevoeld. De slaapkamer waar hij ongewild een echtpaar een vreselijk lot had bespaard.

Mensen moesten in deze tijden wel over leven en dood beschikken, om erger te voorkomen. De goden hadden hun kans gehad. Ze hadden het af laten weten.

‘Haal een wapen uit de jeep,’ zei de majoor op de zachte, vriendelijke toon die hij normaal hanteerde als hij bevelen gaf.

Ze liquideerden bij het leger niet op eigen initiatief, maar zelfverdediging was een ander verhaal. Niemand kwam hier vingerafdrukken nemen. Er was een noodtoestand. Hij zou een rapport opstellen waaruit bleek dat het kind ook weerstand had geboden. Dat was niet uitzonderlijk. Kinderen boden vaker zinloos weerstand. Kinderen weten niet wat ze doen.

De Neus ging de deur uit. Majoor Anthony nam de kamer nog eens in zich op om er zeker van te zijn dat hij niets had vergeten.

Als een klein dier liep ze snel in de richting van de trap.

Onverwacht snel was ze, voor zo'n kleintje.

Als een tijger kwam de majoor in beweging. Hij rende achter haar aan en stortte zich op het kind. Snel pakte hij Lina bij de arm en trok haar terug, in de richting van de eettafel.

‘Niet naar boven gaan,’ zei hij. ‘Dat kan nu niet.’

‘Mama?’ vroeg het kind. ‘Slaapt mijn mama?’

De majoor had een droge mond. ‘Mama is ziek,’ zei hij en hij hield haar stevig vast bij de bovenarm.

Hij zei het alsof hij het zelf geloofde.

De Neus kwam terug met een wapen, hij keurde de majoor noch het kind een blik waardig. Met zijn geweer op zijn rug liep hij naar boven. Hij zou het wapen op het bed gooien zoals je een vriend een sinaasappel toewerpt. Ze hadden het vaker gedaan.

‘Mama is erg ziek, Lina,’ zei de majoor zonder haar los te laten en hij dacht: dit is mijn operatie, dit is waar mijn leven over gaat. Dit is waarvoor ik ben gemaakt.

Toen kwamen zijn mannen naar de woonkamer. De korporaal had een stapeltje boeken in zijn armen.

‘Het zijn rebellen, majoor,’ zei hij. ‘Kijkt u eens naar deze boeken. Terroristen. Wilt u ze meenemen?’

‘Wie?’ vroeg majoor Anthony afwezig.

‘De boeken.’

‘Laat maar hier.’

Hij stond op. Nog steeds had hij Lina niet losgelaten. Hij pakte haar hand vast. Een kleine, droge hand. Vergeleken met haar hand was zijn hand nat en plakkerig.

‘Luister,’ zei hij en hij keek naar zijn mannen, die nauwelijks mannen waren. Kinderen. Zieken. Patiënten. Maar geen mannen.

‘Luister,’ zei hij nog een keer, ‘wat er gebeurd is, is...’

Hij kwam niet uit zijn woorden.

De korporaal hoestte. Dit keer zei de majoor er niets van.

‘Sneu,’ zei majoor Anthony uiteindelijk. Het was het beste

woord dat hij kon vinden, er was geen beter woord. ‘Wat er gebeurd is, is sneu. Dit soort dingen gebeuren. We zijn nu even sip. Maar ik ben verantwoordelijk voor deze operatie, jullie hoeven je nergens zorgen om te maken. Ik stel een rapport op, morgenvroeg stel ik een rapport op. Mijn taak is...’

Hij voelde zich sentimenteel worden. Als kind had hij al moeite gehad om lijden aan te zien. Een stervende vlinder bezorgde hem nachtmerries. Maar wie tegen lijden was, kon van doden zijn beroep maken. Het leger is er om onnodig lijden te voorkomen.

‘Mijn taak is het,’ zei hij, ‘om jullie levend thuis te bezorgen. Dat is mijn primaire taak. De rest is bijzaak. En die taak zal ik ook deze keer volbrengen. Begrijpen jullie wat ik zeg?’

Er werd voorzichtig geknikt.

‘En dat kind?’ vroeg de korporaal.

‘Dat bezorg ik ook levend thuis.’ De stem van de majoor klonk anders dan normaal. Scherper. Een zakelijke routineklus zoals hij er al tientallen, honderden had uitgevoerd, was persoonlijk geworden. Hoeveel verdachte individuen had hij al gearresteerd? Honderden, misschien wel duizenden. Hij deed dat goed. Beter dan de anderen. Professioneel. Voorkomend. Elk verdacht individu had recht op respect. Ook vannacht was hij ondanks alles voorkomend gebleven. Maar toch was deze operatie anders dan alle andere operaties. Vannacht had hij niet alleen verantwoordelijkheid genomen voor zijn mannen, maar ook voor het kind en daarmee voor zijn huwelijk.

‘Daar zijn regels voor, majoor,’ zei de korporaal. ‘Kinderen zonder ouders moeten...’

Zijn stem irriteerde de majoor. Niet eens wat hij zei, dat hoorde hij nauwelijks, maar het stemgeluid van de korporaal, dat nasale.

‘Ik weet niet waar je vandaan komt,’ zei de majoor, ‘en ik

weet niet waar je de afgelopen twee jaar hebt uitgehangen, maar je bent nu hier. En waar je nu bent, maken wij de regels. Wij zijn de regels. Dat is de kern van een noodtoestand. De regels worden aan de toestand aangepast, begrijp je? En zolang ik deze operatie leid, ben ik degene die die regels aanpast. Die regels zeggen nu dat dit kind nergens heen gaat waar ik het niet kan beschermen. Heb je dat begrepen, korporaal?

Er kwam geen antwoord. Het bleef zeker een halve minuut stil.

Daar stonden ze, in de woonkamer die niet van hen was en waar ze vermoedelijk ook nooit meer terug zouden komen. De kaarsen brandden nog steeds en de majoor wist niet meer waarop hij nog wachtte. Hij wist alleen dat hij Lina nu ging meenemen, dat hij met haar dit huis zou verlaten. Met haar of helemaal niet.

‘Een vriend van mij,’ zei de korporaal, ‘heeft een brandbom tegen zich aan gekregen. De helft van zijn gezicht is weg. Had hij maar eerder geschoten, majoor.’

Met het meisje aan zijn hand liep majoor Anthony naar buiten. Hij sleurde haar bijna mee. Het was meer rennen dan lopen wat hij deed.

De mannen volgden de twee op enige afstand. In de verte vlogen gevechtshelikopters.

‘Had hij maar eerder geschoten, majoor,’ herhaalde de korporaal, dreinend als een kind dat zijn gelijk wil halen.

‘Kijk,’ zei De Neus. Hij wees op de helikopters. Niemand reageerde.

Ze waren nu bij de jeep. De korporaal opende het portier. Hij ging achter het stuur zitten. De majoor kroop naast hem, het kind op zijn schoot.

‘Mijn mama slaapt?’ vroeg het kind.

‘Mama slaapt,’ zei de majoor. ‘Ze is een beetje ziek.’

‘Mijn papa slaapt ook?’ vroeg het kind.

‘Papa slaapt ook,’ zei de majoor.

De korporaal haalde een zakdoek uit zijn broekzak en veegde zijn handen schoon. ‘Het gebeurde bij een checkpoint,’ zei hij. ‘De auto minderde vaart en toen gooiden ze een brandbom naar buiten. Hebt u wel eens bij een checkpoint gestaan, majoor?’

De majoor zweeg. Hij hield niet van het woord checkpoint, hij had het bij voorkeur over controlepost.

‘Kunnen we gaan rijden?’ snauwde hij.

De jeep werd gestart. Majoor Anthony hield Lina aan haar bovenarmen vast. Hij dacht aan zijn vrouw. Wat nu op zijn schoot zat, was het mooiste wat hij zijn vrouw kon geven.

Dit zou ze van niemand krijgen, alleen van hem.

Op de achterbank zei De Neus: ‘Ik heb nog vier maanden soldij nodig.’

‘Waarvoor?’ vroeg de andere soldaat.

‘Om mijn moedervlek weg te halen. Ik ben bij de dokter geweest. Over vier maanden heb ik genoeg geld. Dan gaat die moedervlek weg. Ze zullen me niet herkennen.’

Om kwart voor vijf in de nacht kwam majoor Anthony thuis met Lina. Hij opende de voordeur en liep direct door naar de keuken, waar hij voor zichzelf en het kind een glas koude kruidenthee inschonk. In een lade zocht hij naar aspirines. Toen hij er geen vond, hield hij zijn hoofd onder de koude kraan. Hij huiverde. Met een theedoek droogde hij zijn gezicht af.

‘Dit is de keuken,’ zei hij. ‘Dit is onze keuken.’

De majoor hield zich vast aan het aanrecht en wees naar buiten. ‘Daar is het zwembad,’ zei hij. ‘Eén meter diep, duiken gaat helaas niet, maar zwemmen kan uitstekend.’

Even had hij het tevreden gevoel dat hij wel vaker had als hij naar zijn zwembad keek. Hij was de enige in de buurt met een eigen zwembad.

‘De kruidenthee zet ik iedere dag vers,’ zei de majoor. ‘De mix van kruiden heb ik zelf bedacht.’ Hij drukte het glas in haar handen en hielp haar het naar haar mond te brengen.

Ze nam twee slokken.

De majoor ademde zwaar. Hij wist niet wat hem zo uitputte. Het moeilijkste was achter de rug.

‘Mama?’ vroeg Lina.

‘Mama, ja, mama,’ zei de majoor. Hij probeerde te glimlachen.

‘Mijn mama?’ vroeg Lina.

In een fractie van een seconde drong tot hem door wat hij had gedaan, waarmee hij bezig was. Het was groter dan al het

andere waarmee hij daarvoor bezig was geweest. Maar hij concentreerde zich op de vlechten van Lina, en de gedachten verdwenen.

‘Ik zal je voorstellen aan mijn vrouw,’ zei hij.

Hij pakte haar bij de hand en ging met het meisje de trap op, naar de slaapkamer. Naast de slaapkamer was een lege kamer voor het kind dat nooit was gekomen. Ze hadden er alvast een commode neergezet, en die commode stond er nog steeds, als teken van gefnuikte hoop. Ze hadden er een werkkamer van kunnen maken of een logeerkamer, maar de kamer bleef waarvoor hij was bestemd: de kinderkamer.

Hij deed het grote licht aan en bleef in de deuropening staan.

Paloma sliep naakt. Ze hield van echte lucht, niet van airconditioning. Naast het bed lag haar slipje. Paloma lag half onder het laken. Ze draaide zich om.

Het beddengoed was kostbaar geweest. Paloma schafte graag kostbare dingen aan.

‘Dat is mijn vrouw,’ zei de majoor zacht tegen Lina, die niet reageerde. Ze staaarde naar het bed zoals de majoor naar het bed had gestaard waarop de verdachte individuen hadden gelegen: met een mengeling van wantrouwen en weerzin.

Ze draaide zich nog een keer om, de vrouw van de majoor, maar ze werd niet wakker. Ze woelde, leek iets te mompelen. Ze praatte in haar slaap. Het gebeurde vaker. Meestal sliep de majoor er dwars doorheen.

‘Mijn vrouw slaapt diep,’ zei hij tegen Lina.

Hij liep naar zijn kant van het bed en deed een leeslamp aan. ‘Paloma,’ zei hij. ‘Paloma, ik ben er.’ Hij schudde zachtjes aan haar schouder.

Ze opende even haar ogen.

Meteen daarna deed ze die weer dicht. ‘Laat me toch slapen,’ fluisterde ze, ‘het is nog vroeg.’

Tot voor kort werkte ze voor een reisbureau. Het reisbureau

was gesloten. Er werd nauwelijks meer gereisd. De mensen die konden reizen waren weggegaan, en de mensen die er nu nog waren hadden geen geld om te reizen.

‘Nee,’ zei de majoor, ‘wakker worden, lieveling. Ik heb een verrassing voor je. Ik heb een grote verrassing meegenomen.’ Hij knipoogde naar het kind om haar in de samenzwering te betrekken, om haar duidelijk te maken dat niemand minder dan zij de verrassing was.

Vreemdgaan was een van de dingen die hij nooit had gedaan in zijn leven. Niet dat hij geen verlangens had, iedereen had verlangens. Maar wie geloofde in integriteit mocht zichzelf niet compromitteren. Zelfs toen het er naar uit had gezien dat het huwelijk geen stand zou houden, vanwege het kind dat niet wilde komen, had hij zich niet verlaagd tot oneerbare praktijken. Hij had een werkloze bouwvakker gebeld, en die was gaan graven in de tuin van de majoor en zijn vrouw.

Het zwembad had zijn huwelijk gered. Iedere morgen voor hij naar zijn werk ging, viste hij bladeren en ongedierte uit het water. Als hij was vreemdgegaan, dan was hij vreemdgegaan met een zwembad en dat mocht geen naam hebben.

Soms had hij zich, terwijl hij de veranderingen in zijn tuin bekeek, afgevraagd of hij nog van zijn vrouw hield, dat wel, maar geleidelijk aan was hij tot de conclusie gekomen dat dergelijke vragen overbodig waren. Hij hield van haar omdat hij zich niet kon voorstellen niet van haar te houden, en het huwelijk diende te worden voortgezet zoals je een moeilijke militaire operatie voortzet. Er lag een krijgsplan, en dat lag er niet voor niets. Daarom gaf hij haar nu wat ze had gedacht nooit van hem te zullen krijgen. Hij volgde een bevel op. Meer deed hij eigenlijk niet.

‘Wat is er dan?’ vroeg de vrouw van de majoor. ‘Kan het niet tot morgen wachten?’

‘Nee, nee,’ zei hij. ‘Niet tot morgen. Nu. Kijk.’ Zijn stem sloeg over van de spanning. De majoor tilde het kind op. Hij zette

Lina op de rand van het bed. ‘Kijk,’ zei hij nog een keer. Hij pakte een van Lina’s vlechten.

Half slapend strekte Paloma haar hand uit en raakte het been van het kind aan. Ze opende haar ogen.

Even was ze stil, een paar seconden, en in die paar seconden keek majoor Anthony vol verwachting naar zijn vrouw, hij was ervan overtuigd dat hij een grote glimlach te zien zou krijgen, dat hij nu het pure geluk zou zien, puurder en wezenlijker dan de stuiptrekkingen van het orgasme, dat eigenlijk niet zoveel met geluk te maken had, of het moest het geluk van de dood zijn.

Maar de vrouw die hij had willen verrassen begon te krijsen alsof er een grote spin over haar buik kroop, in de richting van haar schaamhaar.

God, wat krijste ze.

Lina rende naar een hoek van de kamer, waar ze met haar gezicht tegen de muur ging staan.

‘Lina!’ riep de majoor. Net nog had hij haar vlecht door zijn vingers laten glijden, net nog was alles goed. Nu drukte ze haar gezicht tegen de muur, terwijl zijn vrouw bleef schreeuwen.

Hoeveel mensen kun je tegelijkertijd kalmeren? Hij had trainingen gehad in *crowd control*, maar dit was geen menigte, dit was een gezin. Althans, dat zou het moeten worden.

Zo rustig mogelijk zei de majoor: ‘Houd op, Paloma. Je maakt haar aan het schrikken. Houd op, lieverd. Er is geen reden om zo tekeer te gaan.’

Eindelijk hield ze op. Het werd stil, heel stil, zoals het in de slaapkamer van Lina’s ouders was geweest toen de korporaal eindelijk had gedaan wat hem was opgedragen: Lina’s moeder uit haar lijden verlossen. Een vredige stilte had daar gehangen, alleen af en toe onderbroken door het gehoest van de korporaal.

‘Wie is dat?’ vroeg Paloma. ‘Wie is dat kind?’ Ze wees naar Lina, die haar hoofd tegen de muur drukte.

Paloma krijste vaker. Het was niet de eerste keer en toch was het deze keer anders. Harder, hoger.

‘Dat is Lina,’ zei de majoor.

Het meisje stond daar in haar gele pyjama en het leek wel alsof ze in de muur wilde verdwijnen. De majoor kreeg het er warm van. Hij zweette.

‘Wat doet ze hier?’ vroeg Paloma. Ze zat nu rechtop in bed. Ze nam niet de moeite haar bovenlichaam te bedekken. Voor wie ook? De majoor kende haar borsten, ze waren mooi maar hij had ze uitentreuren gezien. En voor een meisje als Lina hoefde ze zich niet te schamen.

‘Ze heeft geen huis,’ zei de majoor, en hij dacht aan de kamer waar hij haar had gevonden, waar ze naar hem had gekeken zoals kinderen naar de Kerstman kijken, met ontzag en een beetje angst. Hij dacht aan de kaarsen, de pan op tafel.

‘Nou en? Wat heb ik daarmee te maken?’ Paloma leek opnieuw los te willen barsten, te willen gaan krijsen.

‘Ik heb haar meegenomen,’ zei de majoor. ‘Ik weet hoeveel jij naar kinderen verlangt. Ik dacht dat je het ook wel een goed idee zou vinden. Dat je er blij mee zou zijn.’

‘Een goed idee? Blij? Waarmee? Je maakt me midden in de nacht wakker en zet een kind op de rand van mijn bed.’

De majoor zuchtte. Hij keek naar Lina, maar die bewoog niet. ‘Ze kan nergens heen,’ zei hij zacht maar nadrukkelijk. ‘Ze gaat hier wonen. Ze hoort bij ons.’

‘Ze hoort bij ons?’

‘Dit kind hoort bij ons. Sorry dat ik je hiermee verras, maar ik dacht dat je hierop had gewacht.’

‘Gewacht? Wie is op dit idee gekomen? Waar heb je het over?’

De majoor liep naar het meisje en legde zijn hand op haar hoofd. Het was warm. En terwijl hij haar haren aanraakte, dacht hij aan de moeder. Hij zag weer hoe haar moeder haar mond had geopend, alsof ze iets wilde zeggen, maar dat er alleen een beetje bloed uit kwam.

Hij moest de moeder vergeten. Vanaf nu was Paloma haar moeder. Eindelijk werd ze wat ze altijd had willen zijn. Alles in de natuur kwam neer op voortplanting en zij hadden zich op deze wijze voortgeplant, wat maakte het uit? Er was een noodtoestand afgekondigd, en dan gingen dingen anders dan normaal gesproken. Tijdens de noodtoestand mocht ook dit voortplanting heten.

‘Ik heb dat besloten,’ zei hij. ‘Dit is mijn besluit.’

‘En waarom?’

‘Waarom?’

‘Waarom heb je dat besloten? Wat bezielde je? Jezus christus, hoe kwam je op dit idee?’

‘Op dit idee?’ De stem van de majoor trilde.

Zijn hand rustte op het hoofd van Lina. Hij voelde hoe nabij dit meisje was, hij voelde hoe hij nu al gewend was geraakt aan haar aanwezigheid. Zo snel ging dat dus. Maar onlogisch was het niet, hij was verantwoordelijk voor het wegvallen van haar ouders – hoe meer hij over hun dood nadacht, hoe meer hij tot de conclusie kwam dat het voor alle betrokkenen zo het beste was. Die mensen waren onder de gegeven omstandigheden waarschijnlijk beter af, die mensen zouden nooit uit de gevangenis zijn gekomen, misschien zouden ze zijn gemarteld, verkracht, wie zou het weten, en als ze daar niet aan waren bezweken dan zouden ze na verloop van tijd wellicht toch nog zijn verdwenen – het waren vreemde tijden. Daarom nam hij nu de verantwoordelijkheid voor hun dochter, die te jong was om schuldig te worden bevonden, op zich. Hij had de operatie geleid, hij had een beslissing genomen, hij zou de gevolgen dragen. De rest was uitleg. Versiering. Gepraat achteraf.

‘Jij wilde een kind!’ riep hij. ‘Hier is je kind. Wees blij. Dit is het. Lina is nu van ons.’ En hij draaide het meisje een kwartslag, zodat ze met haar gezicht naar Paloma stond. ‘Voor jou heb ik dit besloten. Voor jou! Omdat je wegwijnde, dat zei je zelf. Je leven was leeg zonder kind, doelloos en nutteloos.’

Zonder kind wilde je niet meer leven. Daarom heb ik dit besloten. Eindelijk heb je iets om voor te leven.'

Hij duwde Lina een halve meter in de richting van het bed, dat hij voor Paloma en zichzelf had aangeschaft toen ze gingen trouwen.

En toen nog een stuk verder, tot ze vlak voor Paloma stond.

De vrouw van de majoor gilte opnieuw. Ze zei geen woord. Ze gilte alleen, hard en hoog.

'Dit is een nachtmerrie!' riep ze toen ze klaar was met gillen. 'Ik ben in een nachtmerrie beland.' Ze stond op uit bed, rukte een kast open en trok een ochtendjas aan. De ochtendjas had ze meegenomen uit het hotel waar ze hun huwelijksreis hadden doorgebracht.

De majoor dacht aan die reis. Hij had er lang voor gespaard en er desondanks nauwelijks van genoten. Het hotel viel tegen, het eten viel tegen en Paloma klaagde veel. Alleen de ochtendjas was haar goed bevallen. Hij was sindsdien geleidelijk aan haar geklaag gewend geraakt, hij was ervan gaan houden. Zolang ze tegen hem klaagde, bewees ze dat ze hem nodig had.

'Nee,' zei majoor Anthony, 'dit is geen nachtmerrie, lieverd. Dit is een cadeau. Dit is mijn cadeau voor jou. Is dit niet waar je van droomde? Dit was altijd je grootste wens.'

Hij tilde Lina op. Hij tilde haar omhoog tot ze op ooghoogte met Paloma was.

'Hier is ze!' riep hij. 'Dit is onze dochter.'

Hij trilde, de emotie overmande hem, het kwam door het gegil van zijn vrouw, het gevoel een kind in handen te hebben dat van hem was, de vermoeidheid van de nachtelijke operatie.

Zo bleef hij staan, met het kind voor zich. Niemand zei meer iets. Paloma keek het kind aan, maar het kind keek dwars door Paloma heen. Het staarde in een ondoordringbare verte.

Nu begint mijn leven, dacht de majoor. Deze operatie had

alle andere operaties overbodig gemaakt. Over deze operatie had alleen hij de eindverantwoordelijkheid. Hij en niemand anders had hiertoe besloten.

‘Waar heb je haar gevonden?’ vroeg Paloma. Ze ging met haar vingers door haar haren. Het geblondeerde haar kwam tot haar schouders. Ze was een mooie brunette geweest, maar ze had zich laten blonderen omdat alle vrouwen van officieren blond waren. Ze smeerde ook een crème op haar gezicht die de huid lichter moest maken. ‘Wordt het al lichter?’ vroeg ze wel eens, maar de majoor zag geen verschil.

‘Uit de stad,’ zei hij, ‘hier niet ver vandaan. En ik heb haar niet gevonden.’ Hij zette Lina voorzichtig op de grond en veegde zijn handen af aan zijn uniform.

Paloma sloeg haar armen over elkaar. Ze leek te zijn vergeten dat majoor Anthony haar man was, ze leek zelfs te zijn vergeten dat ze in dit huis woonde, al negen jaar lang, al vanaf haar huwelijk. Ze leek alleen nog te weten dat ze in een nachtmerrie was beland. Dat wist ze zeker, daarmee vergeleken verflauwden alle andere zekerheden tot vermoedens. Dat was wat haar gezicht uitdrukte. Ze had een glimp van haar nachtmerrie gezien en die glimp was genoeg.

‘Breng haar terug,’ zei ze terwijl ze haar ochtendjas beter dichttrok. ‘Het is heel lief van je, het is heel attent dat je aan me hebt gedacht, maar ik wil haar niet.’

‘Je wilt wat niet?’

‘Ik wil haar niet.’ Ze wees naar het kind zoals je naar een insect wijst dat gruwelijk en angstaanjagend is maar te groot om zomaar dood te maken.

‘Dat gaat niet. Daarvoor is het te laat.’ De majoor sprak zacht, en hij merkte hoe teleurstelling bezit van hem nam, dieper en intenser dan toen de dokter had gezegd dat het aan hem lag, dat zijn zaad niet deugde, dat het zijn schuld was. De dokter had ook nog gevraagd: ‘Hebt u misschien een broer die uw vrouw kan bevruchten? Dat zou een oplossing kunnen zijn.’

‘Ik wil het gewoon niet!’ riep Paloma. ‘Anthony, hoor je me? Nog voor geen miljoen.’

Het was vreselijk wat zijn vrouw zei, het was ontoelaatbaar. De majoor drukte zijn handen tegen de oren van het kind, zoals hij zijn eigen oren beschermde tijdens het afgaan van het veldgeschut. Dit was de volgorde: ‘Oren. Vuur!’

Het was niet alleen dat Paloma anders reageerde dan hij had verwacht, daar viel mee te leven, maar hoe ze reageerde was niet gepast: zo ontving je geen kind dat net haar beide ouders had verloren.

De majoor haalde zijn handen van de oren van Lina. Toen zei hij, alsof hij bij het inkwartieren de troepen toesprak: ‘Lina, dit is jouw huis. Vanaf nu is dit jouw thuisbasis. Jij staat onder mijn bescherming.’

Een lichte paniek maakte zich van hem meester. Het kwam er nu op aan de situatie onder controle te houden. Als hij een bataljon onder controle kon houden, dan mocht zijn eigen vrouw geen probleem zijn.

Paloma ging voor de spiegel zitten waar haar make-upspullen lagen. Ze begon zich op te maken, haastig en chaotisch, met lange halen en natte ogen. Toen zei ze: ‘Anthony, het is lief van je, reuzelief, maar dit is voor mij geen oplossing. Ik kan dit niet.’

Hoe beheerster Paloma sprak, hoe onrustiger de majoor werd. De afwijzing van dit meisje kwam neer op een afwijzing van hem. Dit was erger dan mouterij, dit was een doodvonnis. Wie Lina niet wilde, wilde hem niet.

‘Je begrijpt het niet,’ zei hij, ‘je hebt het nog steeds niet helemaal begrepen. Dit is mijn dochter. Vanaf vannacht is dit mijn dochter. En daarom is het ook jouw dochter. Ik heb haar het leven geschonken. Dit is onze dochter. Begin van haar te houden. Dit is toch wat je wilde? Een kind om van te houden? Waar wacht je op? Waarom houdt je niet van haar?’

Hij was steeds harder gaan praten. Hij schrok ervan. ‘Luister

maar niet naar wat ik zeg,' zei hij tegen het kind, dat nog steeds afwezig naar iets in de verte stond te staren. 'Het heeft niets met jou te maken.'

Toen liep hij naar zijn vrouw en fluisterde in haar oor: 'Officieel bestaat ze niet meer, maar ik regel nieuwe papieren voor haar, een nieuw identiteitsbewijs. We geven haar een nieuw leven. Ik sta voor alles in. Vertrouw op mij. Alles komt goed.'

Hij had het gehaast, bijna hijgerig gefluisterd. Hij was een man van de wet, en nu diende hij zijn eigen wet. Hij moest nog wennen aan de toestand waarin hij verkeerde, maar het was in ieder geval niet het moeras van de illegaliteit waarin hij met één been was gaan staan, het was legitieme illegaliteit. Hij deed uiteindelijk niet iets wat het daglicht niet kon verdragen.

Paloma stond op en rende de trap af.

Hij aarzelde niet. De majoor rende achter haar aan terwijl hij het kind dat net zijn dochter was geworden met zich meedroeg. Het ging er nu om de controle niet te verliezen. De flanken moesten gesloten blijven.

'Waar ga je heen?' vroeg hij beneden voor de spiegel in de gang. Hij zette het kind weer op de grond.

'Naar mijn ouders,' zei ze. Kalm, heel kalm eigenlijk.

'Er is een uitgaansverbod. Niemand mag de straat op.'

'Dat kan me niet schelen.'

'Je bent halfnaakt.'

'Ik wil hier weg. O god, laat me hier toch weggaan.' Nu klonk ze niet meer kalm. Alle zelfbeheersing was van haar afgeden.

Ze deed een paar passen in de richting van de voordeur. De majoor liep achter haar aan terwijl hij het kind met zich meetrok. Hij was klaar om in te grijpen. Van top tot teen was hij erop ingesteld om in te grijpen.

Op de deurmat liet de vrouw van de majoor zich op de grond vallen. Ze begon te huilen. Gekniel lag ze daar, alsof ze in de kerk was.

Met zijn linkerhand hield de majoor het meisje vast. Zijn andere hand lag op zijn wapen, een klein dienstwapen, dat hij zelden tot nooit gebruikte. Zijn vrouw, die daar huilend op de deurmat lag, was het ergste dat hij in tijden had gezien, erger dan de stoffelijke overschotten tijdens de recente operatie, erger dan de verminkte soldaten die hij na afloop van expedities naar de basis had moeten transporteren, verminderingen die een eigen leven gingen leiden als hij ze rustig aan het zwembad zittend weer haarscherp voor zich zag. Ze praatten tegen hem, de verminkten. Of nee, de verminderingen zelf voerden het woord. Op onbewaakte momenten hoorde de majoor monologen van afgerukte ledematen.

‘Wil je kalmeringstabletten?’ vroeg hij aan zijn vrouw.

Tussen het snikken door vroeg ze: ‘Waar zijn haar ouders?’

‘Die zijn er niet meer,’ zei de majoor zacht. ‘Ze heeft alleen ons. Sta nu op. Kom, sta op, alsjeblieft. Ze heeft alleen ons. Laten we hier rustig over praten.’

Hij wilde Paloma een helpende hand bieden, maar ze sloeg de hand weg. ‘Nee!’ riep ze. ‘Nee!’

Ze trok zich op aan de deurknop en wilde de voordeur openen.

Zoveel was hem nu duidelijk: Paloma wilde in overspannen toestand de straat op. De make-up die ze net had opgedaan, was gedeeltelijk uitgelopen.

‘Blijf hier,’ zei de majoor. Op dit soort momenten was hij de rust zelve. De rust van een man die weet dat er actie op komst is. Niet dat hij geen angst voelde, hij was banger dan voor een sluipschutter op een dak, banger dan voor een aanslag tijdens een patrouille, banger dan voor vermindering of de dood zelf. Voor hem gingen angst en rust samen. Angst was een bijzondere vorm van concentratie.

‘Ik kan niet meer,’ zei ze. ‘Ik wil naar huis. O god, ik wil naar huis.’

Paloma opende de voordeur. Daar was de provinciestad, de

betere buurt van de provinciestad, waar ze woonde met haar man, de majoor. Het regenseizoen wachtte. Verder niets. Ze hilde, maar anders dan Lina had gehuild, en ook weer heel anders dan de korporaal toen die zich op de grond had laten zakken.

‘Je bent thuis,’ zei de majoor. ‘Je hebt net een kind gekregen, daarom ben je in de war. Dat komt vaker voor bij vrouwen die net een kind hebben gekregen, ze zijn verward, ze zijn verdrietig, ze zijn depressief, maar dat gaat over. Geloof me, het gaat over. Je zult aan haar wennen, je zult van haar houden.’

Paloma deed een paar passen naar buiten. Ze viel op in haar witte ochtendjas in de lege nacht. Een spook op blote voeten.

In de deuropening stond de majoor met Lina, het meisje dat hij had gered uit de weeshuizen van de staat. Hij had zijn best gedaan, hij twijfelde er niet aan dat hij zijn best had gedaan. Er zat geen werkelijk verschil tussen wanhoop en machteloosheid, daarom pakte hij zijn wapen, hoewel hij wist dat hij het niet zou gebruiken, maar hij pakte het toch, terwijl hij het kind bleef vasthouden omdat hij niets anders had, en hij richtte het op de vrouw, voor wie hij een zwembad had gebouwd, voor wie hij de regels had overtreden, voor wie hij een kind had gered, voor wie hij Lina mee naar huis had gesleept, en riep: ‘Dit is mijn operatie, Paloma, en ik zeg je: je blijft hier en je gaat van dit meisje houden! Jij gaat van dit meisje houden!’

Paloma draaide zich om en staaarde naar de majoor, die het wapen in zijn ene en Lina in zijn andere hand vasthield. ‘Mijn leven is geen militaire operatie,’ zei ze. ‘Ik wil naar huis. Hoor je me? Ik wil naar huis.’

Ze begon te lachen, steeds harder. ‘Ga je me nu vermoorden?’ vroeg ze. ‘Ben ik nu aan de beurt? Schiet dan maar. Schiet!’

De majoor kwam op haar af, probeerde haar aan haar ochtendjas mee naar binnen te trekken. Ze viel.

Even keek ze hem aan. Toen krabbelde ze overeind. Ze open-

de haar ochtendjas en liet die op de grond vallen. Naakt stond ze daar, en de majoor vroeg zich af hoe het kwam dat haar naakte lichaam geen begeerte meer bij hem opwekte. Haar lichaam herinnerde hem alleen nog maar aan de dood die in zijn teelballen woonde.

‘De mensen zullen je zien!’ riep hij. ‘Kom binnen.’

Een helikopter vloog over. Er mocht worden geschoten op mensen die het nachtelijk uitgaansverbod overtraden. Het verzet moest worden neergeslagen, dat was ook zijn taak. Hij vocht voor zijn land. Voor de staat, die als een goede oom over hem waakte en waaraan hij later zou verantwoorden waarom hij had gedaan wat hij had gedaan. Hij zette zich in voor een betere wereld.

Deze gedachten verlostten hem uit de verlamming die zich meester van hem had gemaakt. De volmaakte onderdanigheid was een soort van gelukzalige verlamming. Hij borg zijn wapen op. Met het kind stevig aan de hand liep hij in de richting van Paloma, hij pakte haar vast en sleurde haar het huis in alsof ze een verdacht individu was, alsof ze de opstand zelve was, die moest worden neergeslagen. Hij sleurde haar in de richting van de keuken. Naast de keuken was een kleine kamer, meer een hok dan een kamer, die dienstdeed als opbergruimte voor kleding die nauwelijks meer werd gedragen en daar transporteerde hij haar naartoe. In het hok duwde hij haar tussen zijn oude pakken en overhemden, en haar oude rokken en jurken op de grond. Toen sloot hij de deur.

Ze had niet eens echt tegengestribbeld. Ze had gelachen, ze had hem uitgelachen. Maar wie hem uitlachte, lachte ook het kind uit, lachte zijn hele operatie uit.

Het was niet de eerste keer dat hij de vrouw, van wie hij meer hield dan van wat dan ook op de wereld, in dat hok had opgesloten. Het deed hem pijn zijn vrouw op te moeten sluiten, het deed hem vreselijk veel pijn, maar hij had geen keus; soms wilde ze in overspannen toestand de straat op. Sinds

bekend was geworden dat de dood in zijn teelballen woonde, had Paloma aanvallen van hysterische melancholie. De dokter had haar kalmeringstabletten gegeven, maar die werkten lang niet altijd.

Paloma timmerde met haar vuisten tegen de deur van het hok.

De majoor knielde voor Lina, die vanaf nu zijn dochter was. Hij knielde om haar recht in het gezicht te kunnen kijken, haar gezicht, dat net zo vochtig was als het zijne – het regen-seizoen heerste overal – en hij zei: ‘Papa en mama zijn er niet meer. Ze zijn weg. Je kunt overal zoeken, maar ze zijn weg. Het spijt me. Het spijt me echt. Ik ben nu je papa en ik zal van je houden, ik houd al van je en mijn vrouw zal je mama zijn en zij zal ook van je houden. Zij zit nu even daar, in het opberghok, omdat ze in de war is, begrijp je? Jouw papa en mama waren ook in de war, daarom waren ze tegen de staat, ze waren misschien vijanden van de staat, of ze hebben de staat bedreigd, ik weet het niet. Daar ga ik niet over. Maar ik vertegenwoordig de staat, ik vertegenwoordig het recht, daarom moest ik doen wat ik heb gedaan. Toen ik jou zag, wist ik gelijk dat jij geen vijand van de staat was. Ik wist eigenlijk direct dat ik jou niet aan je lot mocht overlaten. Ik heb tientallen, honderden, duizenden verdachte individuen gearresteerd, en ik heb daar geen gedachten over, geen enkele gedachte, een verdacht individu is een verdacht individu, daar hoef je verder niet lang over na te denken. Gevoelens zijn voor thuis, al is het ook daar moeilijk om gevoelens te hebben, want ik neem mijn werk altijd mee, mijn werk is de staat beschermen en de staat is overal, ook thuis. En dan zijn er nog de mannen, mijn ondergeschikten, jongens eigenlijk nog, ik moet ervoor zorgen dat ze ’s avonds thuiskomen in de kazernes, met hun armen en benen nog aan hun lijf. Dat is mijn taak, en daar denk ik aan als ik zelf thuiskom. Hoor je me, Lina?’

Nog altijd timmerde de vrouw van de majoor met haar

vuisten tegen de deur van het hok. De majoor hoorde het amper, het was alsof de burens aan het oefenen waren op een drumstel. Hij keek Lina aan en zei: 'Helaas moet ik mijn lieve vrouw soms even in het hok laten zitten als ze te hard schreeuwt, want ik kan niet denken met harde geluiden om me heen. Maar ik houd van haar, zoals ik ook van jou houd. Wij zijn een gezin. Wij zijn een gelukkig gezin en we zullen nog gelukkiger worden. Hoor je me, Lina?'

'Maar mijn spulletjes,' zei Lina, 'zijn mijn spulletjes nog bij papa en mama?'

'Morgen gaan we jouw spulletjes ophalen. Dat is mijn verantwoordelijkheid. Wie onder mijn bescherming staat, heeft recht op zijn persoonlijke eigendommen.'

Hij bracht haar naar de kamer waar de commode stond. Uit de commode haalde hij een opgerold matje, dat hij op de grond uitspreidde.

'Een deken zul je niet nodig hebben,' zei hij en hij legde een laken op het matje.

De majoor bleef staan kijken, maar het meisje ging niet op het matje liggen. Zijn nieuwe dochter stond naast de commode in haar nieuwe kamer en keek met een mengeling van verbazing, angst en berusting naar haar nieuwe vader.

'Ik wens je een goede nachtrust,' zei de majoor. 'Je hebt veel meegemaakt. Slaap lekker. Rust maar uit.'

Zachtjes deed hij de deur achter zich dicht en schonk in de keuken een glas melk in. Langzaam dronk hij het op. Buiten werd het al licht.

Nadat hij het glas had omgespoeld, opende hij de deur van het hok. Paloma was zittend op de grond in slaap gevallen. De majoor tilde haar op en bracht haar voorzichtig naar haar bed in de slaapkamer. Daar dekte hij haar teder toe, gaf haar een kusje op het voorhoofd, het licht liet hij aan en toen liep hij naar de voordeur. Hij herinnerde zich dat de witte ochtendjas van zijn vrouw nog buiten lag. Hij keek om zich heen of

iemand hem zag en sleepte toen de ochtendjas snel het huis in. Het leek op een dood dier dat hij had geschoten.

Om acht uur werd hij alweer op de basis verwacht. Hij ging niet meer slapen. Het had geen zin meer. In de keuken poetste hij zorgvuldig zijn laarzen. Vervolgens viste hij wat bladeren en ongedierte uit zijn zwembad, tot hij in de tuin rechts van hem de buurman zag. Hij legde zijn schepnet neer en liep naar de struiken die de beide tuinen van elkaar scheidde.

‘Goedemorgen,’ zei de majoor tegen de buurman, ‘alles in orde?’

De buurman knikte, en de majoor kwam nog dichterbij. Hij kwam ondanks de struiken zo dichtbij dat hij de buurman bijna kon aanraken. ‘Ik wil je even vertellen dat we gezinsuitbreiding hebben gekregen,’ zei hij.

De majoor keek zijn buurman vol verwachting aan. Een krankzinnige blijdschap lag op het gezicht van majoor Anthony. Een verrukking waaraan hij zelf nog moest wennen.

Uiteindelijk was Lina op het matje gaan zitten, dat de majoor naast de commode had neergelegd. Eerst had ze nog een tijdje naar de muur gestaard en toen had ze gehuild. Met een uitgestoken wijsvinger had ze cirkels getrokken op de lichtblauwe muur. Steeds weer nieuwe cirkels, grote en kleine. Dat kalmeerde haar.

Ze miste haar papa en mama, ze miste haar huis en haar kamer, ze miste haar bed en de tekeningen die boven haar bed hingen. En het missen hield niet op, ook niet toen het huilen stopte. Ze miste de geluiden die ze altijd hoorde voor ze in slaap viel, de boeken die ze had gekregen en die ze 's ochtends moest lezen als haar ouders nog sliepen, omdat ze altijd zo vroeg wakker werd. Ze miste de geur van haar mama en de geur van het eten, geuren die vaak in elkaar overliepen. Mama rook naar het eten en het eten rook naar mama.

Haar moeder had gezegd: 'Je moet in bed blijven tot ik je kom halen. Je mag ons niet wakker maken. Ga maar een boekje lezen.' Daarom las zij boekjes tot ze werd gehaald.

Nu pas merkte ze dat ze pijn aan haar voeten had, doordat ze zonder schoenen de straat was opgegaan. Ze was bang geweest. Ze kon zich niet herinneren ooit zo bang te zijn geweest.

Ze ging liggen, hoewel ze zich had voorgenomen te blijven zitten waar ze zat. Lina wilde wakker blijven, ze wilde oppassen, nu haar ouders er niet waren moest ze op zichzelf passen.

Hier zou ze op papa en mama wachten. Maar nu lag ze toch en ze keek naar de kamer waarin ze terecht was gekomen. Ze nam hem in zich op zoals toen ze bij haar tante was blijven logeren. Ook toen kon ze niet slapen.

Maar dit was anders. Hier was geen tante te bekennen.

Lina twijfelde er niet aan dat haar ouders zouden komen, dat haar ouders haar zouden ophalen, zoals haar moeder haar iedere ochtend uit bed kwam tillen. Ze waren tot nu toe altijd gekomen. Soms had het lang geduurd, maar ze waren gekomen. Ze moest alleen geduld hebben. Daar hadden haar vader en moeder het ook vaak over gehad: geduld.

Als Lina ging slapen, zou het wachten sneller gaan. Slapen is wachten zonder dat je geduld hoeft te hebben.

Ze rolde zich op. Het matje rook zuur. Ze begon weer te huilen, maar zachtjes, niemand mocht haar horen. Ze riep zonder geluid te maken haar mama aan.

's Ochtends werd ze wakker. Ze wist meteen waar ze was. Ze herinnerde zich dat ze was meegegaan met een vreemde man.

Het zonlicht scheen fel door de witte gordijnen.

Lina stond op, ze trok de gordijnen een beetje opzij. Hoewel het bewolkt was, was het licht zo fel dat het pijn deed aan haar ogen.

Ze moest plassen. Terwijl ze terugliep naar het matje vroeg ze zich af waar het toilet was. Ze durfde de kamer niet te verlaten. Het huis was stil, nergens was een geluid te horen.

Een paar minuten liep ze rondjes door de vrijwel lege kamer. Twee keer riep ze zachtjes: 'Mama.' Ze was te bang om harder te roepen.

Ze ging naar de deur. Ze begreep dat dit hier – deze kamer, de gordijnen, het matje – haar straf was, omdat ze was meegegaan met een vreemde, en hoelang ze er ook over nadacht, ze kon zich niet meer herinneren waarom ze was meegegaan. Misschien wel omdat hij in haar eigen huis had gestaan, in haar eigen woonkamer. Iemand die in je woonkamer staat is geen vreemde.

Ze werd opnieuw verdrietig. Voordat ze in slaap viel, had ze gehoopt dat alles anders zou zijn wanneer ze wakker werd, maar alles was precies hetzelfde.

Lina moest nu zo dringend naar de wc dat ze het niet meer uithield. De angst om in haar broek te plassen was groter dan alle andere angsten. Ze keek naar haar gele pyjama. Zachtjes opende ze de deur.

Een gang. Deuren. Hier was het niet blauw geverfd.

Nog steeds was nergens een geluid te horen. Waren er wel mensen thuis?

Op haar tenen liep ze door het huis, op zoek naar een wc. Ze herinnerde zich een verhaal over een wolf. Een lieve wolf die bij mensen in de badkamer woonde, omdat de gasten anders van hem zouden schrikken. Mama had het haar verteld. Ze hield van verhalen, ze hield het meest van verhalen die mama haar vertelde.

Zo zachtjes als ze de deur van de kamer waar ze de nacht had doorgebracht had geopend, zo zachtjes opende ze andere deuren. Achter de tweede deur die ze opende verborg zich een badkamer. Daar was ook een wc. Voor de wc-pot lag een badmat.

Nergens een wolf te bekennen.

Het voelde lekker om met blote voeten op de mat te staan, die zacht en warm was. Ze deed voorzichtig haar pyjamabroek naar beneden, nog steeds was ze bang om geluid te maken, en ging langzaam op de wc zitten. Ook de wc-bril voelde eigenaardig warm. Terwijl ze plaste, keek ze naar de badkamer, naar het bad, twee ochtendjassen aan een haakje, een zwarte weegschaal, een rekje met handdoeken, waaraan ook een doorzichtige douchemuts hing.

Het wc-papier was niet roze zoals thuis, maar wit met een tekeningetje erop.

Lina trok niet door. Ze had geleerd stil te zijn in de vroege ochtend. 'Muisstil,' zei haar moeder vaak. 'Muisstil, afgesproken? Tot wij je komen halen.'

Toen ze haar pyjamabroek weer had opgehesen, verliet ze de badkamer. Ze vroeg zich af of er verder nog iemand thuis was. Soms was het ook stil in haar huis, maar dan sliepen haar ouders nog.

Nadat ze een minuut of wat voor de badkamer was blijven staan zonder te weten waar ze nu naartoe moest, besloot ze naar beneden te lopen. Daar was de voordeur. Door die deur moest ze naar buiten om weg te komen. Voorzichtig ging ze de trap af. Trede voor trede.

Haar ouders waren vast diep in haar teleurgesteld, daarom hadden ze besloten Lina alleen te laten. Als mama boos was, riep ze vaak: 'Je bent onmogelijk, ik zet je buiten de deur. Scheer je weg!'

Zoiets was nu gebeurd, maar dan net anders.

Ze liep naar de keuken, ze kon zich herinneren dat ze daar gisteravond al was geweest. Even bleef ze staan. Het rook er fris. Niet naar eten, maar naar schoonmaakmiddel. Anders dan bij haar thuis. Alles was hier anders dan bij haar thuis.

Ze had dorst.

Na enige aarzeling klom ze via een kruk op het aanrecht en dronk water uit de kraan. Daarna klom ze weer op de grond. Hoewel ze een beetje honger had, ging ze niet op zoek naar eten. Ze ging op de kruk zitten, besloot dat ze geduld moest hebben en dat haar ouders haar dan zouden komen halen. Op een gegeven moment zou hun teleurstelling over zijn. Ze zouden tegen elkaar zeggen: 'We zijn teleurgesteld in Lina, maar nu is het genoeg geweest.'

Ze keek naar buiten en zag in de tuin een glimp van een zwembad. Een mooie tuin, vond ze. Eén keer was ze met papa en mama naar een meer geweest, maar het water was heel koud. In een zwembad had ze nog nooit gezwommen.

Daarna liep ze naar de koelkast, een mooie koelkast, maar ze durfde hem niet te openen.

Schuin boven de koelkast hing een grote klok met een

secondewijzer die je kon horen bewegen. Een tijdlang bekeek Lina de klok. Ze was ervan overtuigd dat als ze zich voldoende concentreerde de deurbel zou gaan rinkelen, of er zou op het raam worden geklopt, en haar ouders zouden voor de deur staan. Ten minste papa. Daarna zou alles worden zoals het was geweest.

Meer verlangde ze niet.

Misschien hadden ze zich in de tuin verstopt. Soms speelden haar ouders spelletjes met Lina. Het was de laatste tijd niet vaak meer gebeurd, ze hadden er geen tijd voor. Papa was wel eens in een boom geklommen. Dat had ze niet prettig gevonden, papa in die boom. En je kon zien dat hij het ook een beetje eng vond. Ze was bang geweest dat haar vader niet meer uit de boom zou kunnen klimmen. Toen hij eindelijk weer op de grond stond, had ze gezegd: 'We moeten maar niet meer van dit soort rare spelletjes doen.'

Ze ging weer op de kruk zitten en wachtte af. Ze had meer dorst, maar ze gaf er niet aan toe. Ze had nu ook echte honger, maar ook aan die honger gaf ze niet toe. In een flits had ze alles begrepen. Als ze stil op deze kruk zou blijven zitten, zou alles goed komen.

Het was ruim na negen uur toen de mevrouw op pantoffels de keuken binnen kwam sloffen. Mevrouw droeg weinig kleren en leek te schrikken toen ze Lina zag, maar ze gilte niet. De vorige avond had mevrouw flink geschreeuwd, maar nu huiverde ze alleen, alsof ze gebeten was door een insect. Er zaten vegen op het gezicht van mevrouw, vooral rond de ogen. Ze kreunde alsof ze ergens pijn had.

'Ben jij hier nog steeds?' vroeg ze aan Lina.

Het was een vraag, maar zo had het niet geklonken. Het klonk meer als een verwijt.

Mevrouw vulde een ketel met water en zette die op het vuur. Daarna opende ze een keukenkastje, haalde een potje met

tabletten tevoorschijn en nam er twee uit, die ze met een glas water wegspoelde. Ze trok een vies gezicht.

Lina's vader slikte ook tabletten en dan trok hij ook altijd een vies gezicht. Het was alsof hij dacht dat de tabletten dan beter zouden werken.

Mevrouw wachtte tot het water in de ketel kookte. Terwijl ze met één hand door haar haren woelde, opende ze een lade en haalde daar een agenda uit, waarin ze begon te bladeren.

Lina volgde de bewegingen van de mevrouw op de pantoffels, zoals ze in de dierentuin naar apen en tijgers had gekeken. Nog altijd zat ze op de kruk en durfde ze nauwelijks te ademen. Aan tafel thuis luisterde ze wel eens naar de gesprekken van haar ouders, maar daar had ze, al was het niet voor haar oren bestemd, altijd alles verstaan en alles begrepen. De woorden die ze niet kende, kon ze zelf van betekenis voorzien, en de zinnen waar ze geen wijs uit werd, herkauwde ze net zolang tot ze voor haar volmaakt begrijpelijk waren.

Deze mevrouw zei niets. Hier viel dus niets te begrijpen, maar ze herinnerde zich dat ze gisteravond ook niet veel had begrepen van wat mevrouw had gezegd.

Het water kookte, mevrouw schonk het in een theepot, hing er een theezakje in en wachtte een minuut of twee, nog altijd met haar rug naar Lina gekeerd. Toen haalde ze twee kopjes uit een kast, draaide zich om en vroeg: 'Wil je thee?'

De vraag was vertrouwd en bedreigend tegelijk. Ze wilde wel thee, maar was 'ja' het goede antwoord? Ze staaarde naar een stuk borst van mevrouw.

'Ja,' zei Lina uiteindelijk, 'graag.'

Lina kreeg een kopje thee en de mevrouw met de openhangende ochtendjas zei: 'Pas op, het is heet.'

Mevrouw dronk staand, af en toe wreef ze met haar hand over haar armen alsof ze het koud had, en pas na lange tijd zei ze weer iets.

Al die tijd had Lina geen slok durven nemen. Ze had daar

gezet met het kopje in haar handen, doodstil en in afwachting van iets, ze wist zelf niet van wat. Een teken, de deurbel, papa, mama.

Wat mevrouw uiteindelijk zei, was: 'Is hij al weg?'

Lina bracht het kopje van haar linker- naar haar rechterhand. Er stond een koets op het kopje getekend. 'Wie?' vroeg ze ten slotte. Dat was beter dan niets. Zwijgen was ongeleefd.

'Is hij al weg?' herhaalde mevrouw. Ze had een diepe, maar geen onaangename stem. Een beetje schor.

'Wie, mevrouw?'

Zo had ze dat geleerd. Intuïtief begreep Lina dat ze beleefd moest zijn. Hoe beleefder ze was, hoe eerder ze zou worden opgehaald. Het was een test. De kamer waarin ze had geslapen, deze keuken, de mevrouw in de ochtendjas: een test om te kijken of ze dapper was.

'Mijn man,' zei mevrouw. 'Is hij al weg?' Ze keek naar het plafond, maar daar was niets te zien. Het was een plafond zoals alle plafonds.

'Ik weet het niet, mevrouw.'

Mevrouw schonk voor zichzelf nog een kop thee in en toen vroeg ze: 'Meer thee?'

'Ja,' zei Lina, 'graag. Mevrouw.' Hoewel ze thee zonder suiker en melk niet lekker vond, en hoewel ze eigenlijk ook niet van dit soort thee hield, zelfs niet met suiker en melk. Wie beleefd wil zijn, kan niet veel weigeren.

'Maar je hebt nog,' zei mevrouw. Ze schonk Lina niet bij.

Daarop begon Lina kleine slokjes van de thee te drinken. Beleefdheid betekende drinken, doordrinken in dit geval. Ze mocht geen fouten maken. Ze werd getest.

Ze keek naar de pantoffels van mevrouw. Roze pantoffels met veel haren. Later wilde ze ook dat soort pantoffels. Ze hield van harige dingen.

'Ik heb om elf uur een afspraak bij de kapper,' zei mevrouw. 'Ik kan je hier niet alleen laten. Ik ken je niet. En de huishoud-

ster is er vandaag niet, die is naar een begrafenis, ze komt pas eind van de week weer terug. Heb je honger?’

Ze sprak niet onvriendelijk, maar een tikkeltje eentonig. Zonder stemverheffingen. Alsof ze verdoofd was.

Lina schudde nee, maar ze bedoelde ja. Ze schudde niet overtuigend nee. Ze wist niet wat ze moest zeggen. De goede antwoorden kende ze niet.

‘Echt niet?’ vroeg mevrouw. ‘Er is cake.’

Ze wachtte niet op antwoord en toverde een halve cake tevoorschijn, die achter een grote pot met tabletten had liggen wachten. Er zat wat plastic omheen, dat stroopte ze eraf. Toen sneed ze een stuk af, legde het op een bordje en gaf het aan Lina.

Nu had Lina een kopje en een bordje in haar handen.

‘Als ik de avond haal, ben ik al heel tevreden,’ zei mevrouw.

Lina had niet het idee dat er tegen haar werd gesproken, hoewel er verder niemand in de keuken aanwezig was. Ze vroeg zich af welke avond er precies gehaald moest worden.

‘Eet,’ zei mevrouw. ‘Of lust je geen cake? Ik lust het wel. Maar het is niet goed voor me. Jij kunt het hebben.’

Ze pakte het kopje uit Lina’s handen. ‘Ik heb niet de hele dag de tijd,’ zei ze.

Toen begon Lina te eten. Snel en toch voorzichtig, om niet te kruimelen. Kruimelen was een fout. Veel wist ze niet, niet waar ze was, niet wie deze mevrouw was, maar dat ze geen fouten mocht maken, daaraan twijfelde ze niet. Het was een zekerheid waar ze het warm van kreeg.

Mevrouw keek toe hoe het meisje at. Er zaten rozijnen in de cake. Lina hield niet van rozijnen. ‘Ik ontbijt zelden,’ zei mevrouw. ‘Meestal alleen yoghurt. Je moet in het nu leven, zeggen mijn vriendinnen.’

De vlakke, diepe stem intrigeerde Lina. Mevrouw praatte alsof het haar niet uitmaakte wat ze zei.

Lina’s eigen moeder was nooit zo bloot en zeker niet in de

keuken, maar haar eigen moeder had ook geen roze pantoffels.

‘Ja, mevrouw,’ zei Lina.

Mevrouw hield misschien ook niet van rozijnen. Ze peuterde eerst in gedachten verzonken een paar rozijnen uit de cake, maar at ze uiteindelijk toch op. Opeten, ook dat was belangrijk. Lina dwong zichzelf door te eten tot er geen rozijn meer op haar bord lag. Een licht gevoel van misselijkheid kwam opzetten, maar ze at door.

‘Ik denk dat ik je aan de huishoudster meegeef,’ zei mevrouw terwijl ze het kopje in haar hand hield. Ze keek naar de thee in het kopje en glimlachte. ‘Zij is dol op kinderen. Ze heeft er al drie, grote kinderen, maar er kan vast een kleintje bij.’

Lina zette het bordje voorzichtig op het aanrecht, naast haar kopje. Geen kruimel had ze overgelaten. En ze was nog altijd muisstil.

‘Je hebt mooie vlechten,’ zei mevrouw. Ze kwam dichterbij, het leek alsof ze de vlechten van het meisje wilde aanraken, maar halverwege de beweging bedacht ze zich. Haar arm kwam ergens in de lucht tot stilstand. Toen liet ze hem vallen.

‘En papa en mama dan?’ vroeg Lina. Ze had zich niet meer kunnen inhouden. Het was misschien een fout, en het was waarschijnlijk onbeleefd, maar ze moest de vraag stellen.

‘Wat is er met papa en mama?’ Even raakte mevrouw toch Lina’s vlechten aan.

‘Wanneer komen die?’ Meer wilde Lina niet weten. Als ze wist wanneer zij zouden komen, kon ze beginnen met aftellen. Voor de zekerheid voegde ze er snel nog aan toe: ‘Mevrouw.’

De gezichtsuitdrukking van mevrouw veranderde. Ze deed een paar stappen achteruit. Ze begon de cake weer in het plastic te verpakken, deed er een elastiekje omheen en zei: ‘Die komen voorlopig niet, die zijn weg.’

Weg, dat klonk vreselijk. Weg, dat kon je niet aftellen. Er waren geen uren of dagen die je kon afstrepen. Weg was ein-

deloos. Lina had graag gehuild, maar huilen was niet goed, als je uit logeren ging hilde je niet. Huilen deed je pas als je weer thuis was.

Mevrouw was nu klaar met de cake, ze pakte de hand van het meisje en zei: 'Jij kunt er ook niets aan doen, ik weet het. De huishoudster zal lief voor je zijn. Ze is voor iedereen lief, zelfs voor mijn man. Wil je nog wat eten?'

Lina schudde haar hoofd. 'Nee, bedankt. Mevrouw.' Ze zei het er nu meteen achteraan.

Mevrouw aarzelde. Ze liet de hand los en pakte Lina's pyjama tussen twee vingers vast. 'Je hebt zeker niets bij je aanleren? Heb je iets meegenomen? Heb je een koffertje bij je?'

Lina schudde haar hoofd. Een koffertje. Waarom had ze een koffertje mee moeten nemen? Niemand had haar daar iets over gezegd. Ze keek naar haar gele pyjama. Er zaten vlekken op. Oude en nieuwe vlekken.

'Ik heb niets in je maat,' zei mevrouw terwijl ze de stof van de pyjama bevoelde. 'Je moet hier maar in blijven rondlopen. Ik heb niets wat ik je kan lenen. Dat vind je toch niet erg?'

'Nee, mevrouw,' zei Lina. Ze vond het ook echt niet erg, want haar pyjama rook naar thuis. Haar pyjama rook naar mama.

'Ik ga nu douchen,' zei mevrouw. 'Blijf hier zitten. Nergens aankomen.'

Mevrouw liep in de richting van de deur, maar ze aarzelde en kwam weer terug. Ze trok een la open en sloot die weer. Met haar vingers kamde ze haar haren en ze keek naar het meisje.

Even bleef ze zo staan, nadenkend, ze keek bijna vriendelijk, toen opende ze een kast, vulde een glas met water en slikte daarna nog een pil, met een vies gezicht.

'Het is voor mij ook niet eenvoudig,' zei ze zacht. 'Na alles wat ik heb meegemaakt, na alles wat we hebben geprobeerd, denkt hij dat hij er zo van af kan komen. Alsof jij net zo goed

bent als een eigen kind, alsof het niets uitmaakt waar je vandaan komt. Het was een klap in mijn gezicht toen ik jou gisteren zag, wat denkt hij wel? Dat je naar het asiel kunt gaan voor een kind, dat het zoiets is als een poes of een hond? “Hier, deze heb ik gevonden. Deze was gratis. Deze wilde niemand hebben.” Maar ik begrijp dat jij er niets aan kunt doen. Jij hebt hier ook niet om gevraagd.’

Ze zette het glas in de gootsteen en terwijl ze langs Lina liep, raakte ze even de schouder van het meisje aan.

Lina keek de mevrouw op haar pantoffels na en bleef op de kruk zitten, omdat haar dat was opgedragen. Alleen thuis mocht je brutaal zijn. Wat mevrouw had gezegd, had ze maar half begrepen, maar dat vond ze geen probleem. Zolang ze geen fouten maakte, zou alles vanzelf worden opgelost. En ze wachtte zittend op de kruk alsof ze nooit iets anders had gedaan.

Het duurde lang, zo lang douchte haar eigen moeder nooit.

Eindelijk kwam mevrouw de keuken weer binnen. Ze was nu stukken minder bloot. Ze droeg een spijkerbroek en een blouse. Haar gezicht was opgemaakt. Ze had een doorzichtige douchemuts in haar hand, die ze op het aanrecht legde.

Uit een lade haalde ze een draadje en voor een handspiegel, die ze tegen de theepot zette, begon ze haar tanden schoon te maken.

Lina keek toe, dit had ze nog niet eerder gezien.

Met kleine, fanatieke bewegingen manoeuvreerde mevrouw het draad tussen haar tanden terwijl ze in de spiegel keek.

‘Zo,’ zei ze toen ze klaar was en het draadje in de vuilnisbak had gedeponneerd, ‘je moet jezelf goed onderhouden, niemand anders doet het voor je.’ En nog één keer ontblootte ze haar tanden voor de handspiegel.

‘Ja, mevrouw,’ zei Lina, hoewel ze geen flauw idee had waarom.

‘Ik ga nu naar de kapper,’ zei mevrouw, ‘en jij gaat met me mee. Ik kan je hier niet alleen laten.’

Ze keek naar de voeten van het kind.

Lina keek nu ook naar haar voeten. Ze had koude voeten.

‘Waar zijn je schoenen?’ vroeg mevrouw.

‘Thuis,’ zei Lina.

‘Heeft hij je zo meegenomen?’

Lina had geen idee wat het goede antwoord op deze vraag was. Ze had niet beseft dat ze was meegenomen, maar kennelijk was dat wat er was gebeurd. Ze knikte vaag. Het kon zowel ja als nee betekenen.

Mevrouw zuchtte diep. ‘Wat heeft hij zich in zijn hoofd gehaald?’ vroeg ze. Ze zuchtte nog een keer. ‘Op blote voeten kun je de straat niet op,’ zei ze. ‘Wat zullen de mensen van me denken? Die pyjama is al erg genoeg. Ik zal iets voor aan je voeten kopen. Iets goedkoops. Maar eerst moet ik naar de kapper. Als ik mijn afspraak mis, heeft hij geen tijd meer voor me, mijn kapper is zeer gewild. Al mijn vriendinnen laten hun haar bij hem doen.’

Ondanks de lippenstift en haar zorgvuldig gekamde haren zag mevrouw er nu treurig en vermoeid uit. ‘Anders doe je mijn pantoffels aan. Ik koop wel nieuwe,’ zei ze. ‘Je mag ze hebben.’

Mevrouw nam nog een tablet, pakte de doorzichtige douchemuts en ging naar boven. Snel kwam ze terug met de haringe roze pantoffels, die ze voor Lina neerzette.

Lina schoof ze met plezier aan haar voeten. Even vergat ze dat ze was meegenomen.

‘Gaat het?’ vroeg mevrouw. ‘Kun je erop lopen?’

De pantoffels waren te groot, en met de gele pyjama boven de roze pantoffels zag Lina eruit alsof ze verkleed was voor een feest. Als ze naar zichzelf keek, moest ze aan een clown denken die ze een tijd geleden met drie vriendinnen in een circus had gezien. Ook de manier waarop ze nu liep, herinnerde haar aan de clown. Doordat de pantoffels te groot waren moest ze schuifelen.